

नमो तस्स भगवतौ भरहतो सम्मा सम्बुद्धस्त

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

(The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal)

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको
एक मात्र मासिक पत्रिका

कतिंपुन्ही

वार्षिक रु. १५/- प्रति रु. २।-

बुद्ध सम्बत् २५२५

नेपाल सम्बत् १९०१

खं ९

आश्वीन पूर्णिमा

काउला

अंक ६

विक्रम सम्बत् २०३८

1981 A. D.

Vol. 9

आश्वीन

October

No. 6

“आनन्दभूमि” को नियम—

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क रु. १५०।— र वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. १५।— मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक वन्न सकिन्छ । वार्षिक-ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ । एक प्रतिको रु. २।—
- (२) यसमा बुद्ध धर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएको कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ । सम्पादक-मण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाइएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले लेखको प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- (५) लेख पठाउँदा सफा र पूरा साइजको कागजमा एकपटि मात्र लेखेर पठाउनु पर्नेछ ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रवन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आफ्नो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राम्ररी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगावै व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने कृपा गर्नुहोला ।
- (७) कुनै पनि लेख प्रकाश गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।
- (८) लेखकहरूले कृपया अटो साइजको एक प्रति फोटो र आफ्नो संक्षिप्त परिचय पठाउनुहुन अनुरोध छ । आफैले फोटोको ब्लक बनाई पठाएमा मात्र प्रकाशन गर्नलाई सघाउ पुग्नेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

बिषय - सूचि

बुद्ध बचन	१	अनुसरण	-विद्याराज ‘भूषण’	१६
देवधर्म जातक	२	समुद्रय सत्य	-“धर्मदूत”	१७
बुद्ध र भावना	५	अर्थ सहित त्रिरत्नया गुण व त्रिरत्न वन्दना		१९
शाही हजाम	८	चिक्षा विज्याः म्ह मिक्षु	-प्रकाश	२१
तिमी आफ्नो भाग्य आफै बनाउँद्दौ ! मिक्षु कि०	१०	सम्पादक्यात पौ		२२
हाम्रो बुद्ध जन्मेको लुम्बिनी -दानमान बज्राचार्य	११	बुद्धपुजा	-आनन्दमार्सि तुलाधर	२३
साथी तिमी हाँसिए बाँच	१२	बुद्धाज्ञीकाः भाषीगु	-बेखारत्न शाक्य	२४
सुनिदेउ भेरो पुङ्कार	१३	छि स्पूला थे ?		२५
ईर्ष्या र डाह	१४	What is this Religion ?		२६
यस्तो पनि हुँदोरहेछ	१५	सम्पादकीय		२८
बौद्ध-प्रश्नोत्तर-स्तम्भ	१६	बौद्ध गतिविधि		३०

ओण्ड्र भूषण

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक

भिक्षु कुमार काशयप

भिक्षु मंत्रो

सुवर्ण शाक्य

प्रकाश बज्राचार्य

व्यवस्थापक

भिक्षु महानाम

प्रकाशक

मानन्दकुटी विहार गुठी

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १४४२०

महावग—विनयपिटकबाट :—

“चरथ भिक्खुवे आरिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे धर्मं
आदिकल्याणं मञ्ज्ञेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुणं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

★ ★ ★

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाधि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको वर्थ र भाव सहित उपदेश
दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश
पार ।

सर्वप्रथम आफूलाई उचित मार्गमा लगाउनु, अनिपचि भात्र अरुलाई
उपदेश गर्न । यसो गनले पण्डितलाई क्लेश हुने छैन ।

देवधम्म जातक

वर्तमान कथा

श्रावस्तीवासी एक कुटुम्बिक आपनी भायांको निधनष्ठि प्रब्रजित भयो । प्रब्रजित हुनुमन्दा अगाडि उसले आफ्नो निमित्त परिवेण, अग्निशाला र भण्डागार निर्माण गराई त्यहाँ थिउ, चामल आदिले पूर्ण गर्न लगाई प्रब्रजित भएको थियो । प्रब्रजित भएपछि उनले आफ्ना दासहरूलाई बोलाई इच्छानुसार खाना बनाउन लगाई खाएयो । ऊसँग धेरै सामानहरू थिए । ऊ विहारको एक छेउमा बस्थो र राती र दिनमा भिन्नभिन्न बोढने ओढ्यो ।

एकदिन ऊ आफ्ना चीवर र विष्ण्यौनाहरू छिकी परिवेणमा फिँजाई घाममा सुकाउँदै थियो । त्यसबबत जनपदवासी केही भिक्षुहरू चारिका गर्दै शयनासन हैर्द परिवेणमा पुगी त्यहाँ चीवर आदि देखेर भिक्षुहरूले उनीसँग सोधे—

“यी चीवर कसका हुन् ?”

“मेरा हुन् ।”

“यी चीवरहरू, लगाउने कपडाहरू र विष्ण्यौनाहरू शास्ताले उसलाई भन्नुभयो—
सबै तिङ्गै हुन् ?”

“मेरै हुन् ।”

“भगवान्ले तीन चीवर मात्रको लागि अनुमति दिनुभएको छ । यस्तो अल्पेच्छी बुद्धशासनमा प्रब्रजित

भएर पनि तिमी यसरी धेरै वस्तुहरू राख्नेभयो । आऊ, हामी तिमीलाई दशबलकहाँ लैजान्द्यो ।”

त्यस भिक्षुलाई शास्ताकहाँ लगियो । उनीहरूलाई देखेर शास्ताले सोध्नुभयो—

“भिक्षु हो ! के हो ? मकहाँ आउने इच्छा नहुने यस भिक्षुलाई पनि लिएर आयो नि ?” भिक्षुहरूले जवाफ दिए—“भन्ते ! यो भिक्षु बहुभाण्डिक छ । यो धेरै सामान राख्ने खालका हो ।” शास्ताले त्यस भिक्षुसँग सोध्नुभयो—“भिक्षु ! साँचै तिमी बहुभाण्डिक ह्वै ?” “भन्ते ! साँचै हो ।” त्यसले जवाफ दियो । फेरि शास्ताले उसलाई भन्नुभयो—“भिक्षु ! तिमी किन बहुभाण्डिक भयो ? अल्पेच्छिताको निमित्त, सन्तुष्टिको निमित्त, शिक्षाकामीताको निमित्त, तपस्वीभावको निमित्त, प्रासादिकताको निमित्त, असंग्रहितताको निमित्त र वीर्यवान्नको निमित्त मैले वर्णन गरेको छु, होइन त ?” यसप्रकारको शास्ताको कुरा सुनी त्यो भिक्षु रिसायो । “अब यसप्रकार बिचरण गर्नेछु” भन्दै ओढने कपडा छिकी परिषद्को बीचमा एउटा चीवरले उभिइरहो । उसको रक्षा गर्दै

“भिक्षु ! अघि तिमि लज्जा र भय (हिरोतप्प) को खोजी गर्दैयो । जलराक्षस भएको बेलामा पनि बाहू वर्षसम्म तिमी लज्जा र भयको खोजी गरेरै बसेका थियो । होइन त ? अनि यस्तो गौरबपूर्ण बुद्धशासनमा

प्रवर्जित भई चतुपरिषद् (भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक र उपासिका) को बोलमा ओढ़ने कपडा उतारी लज्जा र भय त्यागी किन बरछौ ?” शास्ताको यस्तो बचन सुनी लज्जा र भय लिई चीवर पारूपण गरी शास्तालाई वन्दना गरी त्यो भिक्षु एक छेउमा बस्यो । यसरी भिक्षुमा आएको परिवर्तनको बारेमा बुझ्न भिक्षुहरूले शास्तासँग प्रार्थना गरे । भगवान् शास्ताले जन्मजन्मान्तरसम्म गोप्य रहेको त्यस भिक्षुको कारणबारे प्रष्ट पार्न त्यस विषयको ‘बतीत कथा’ बताउनुभयो ।

अतीत कथा

अतीत समयमा काशी-राष्ट्रको बाराणशीमा ब्रह्मदत्त भन्ने राजा थिए । त्यसबखत बोधिसत्वले उनकी अग्रमहिषीको कोखमा प्रतिसन्धि ग्रहण गरे । उनको श्वारानको दिनमा उनको नाम ‘महिंसासक कुमार’ राखियो । उनी हिङ्दन सक्ने भएपछि राजाको अर्को छोरा पनि भयो । उनको नाम ‘चन्द्र कुमार’ राखियो । उनी हिङ्दन सक्ने भएको बेलामा बोधिसत्वकी माताको देहान्त भयो । राजाले अर्की रानीलाई अग्रमहिषी स्थानमा राखे । उनी राजाको प्यारी थिइन् । राजासँगको प्रिय-संवासको कारणद्वारा उनले पनि एक पुत्र जन्माईन् । उसको नाम ‘सूर्य कुमार’ राखियो । नवजात पुत्रलाई देखेर सन्तोष भई राजाले रानीलाई वरमाग्न भने, तर रानीले आवश्यक परेको बेलामा माग्ने भनी पछि आक्षनो छोराको लागि राज्य मागीन् । अग्निस्कन्ध जस्ता तेजिला आफ्ना अरु दुई छोराहरू छोंदाल्दै तिनलाई राज्य दिन नसकिने कुरा रानीलाई बताई ती रानीले ती दुई छोराहरूमा अनर्थ चिताउन सबैने विचार गरी छोराहरूलाई बोलाउन पठाई भने—“तात ! मैले सूर्य कुमार

जन्मेको बेलामा तिमीहरूकी सानी आमालाई एक वर दिएको थिएँ । आज तिनीले सूर्य कुमारको लागि राज्य मागिरहेकी छिन् । म दिन चाहम । आइमाईहरू पापी हुन्छन् । तिमीहरूप्रति पाप पनि चिताउन सकिदैन् । यसले तिमीहरू जंगलमा गई मेरो देहान्त पछि नगरमा आई कुलपरम्परागतको राज्य तिमीहरूले लिनू ।” यति भनी रोई शिरमा चुम्बन गरी उनीहरूलाई पठाए । पितालाई वन्दना गरी उनीहरू प्रासादबाट ओलिहरहेका बेलामा राजांगणमा खेलिरहेका सूर्य कुमारले उनीहरूलाई देखेर उनीहरूको कुरा बुझी आफू पनि उनीहरूसँग जाने निघो गरी उनीहरूकै साथ लागेर गए ।

उनीहरू हिमालयतिर गए । एक ठाउँमा बाटोको छेउलागी एउटा रुखमुनि बसी बोधिसत्वले सूर्य कुमारलाई त्यहीं भएको तलाउमा गई नुहाई पानी पिई पद्मको पत्रमा आफूहरूलाई पनि पानी ल्याउन अहाए । त्यो तलाउ वैश्रवणको थियो र एक यक्षले वैश्रवणबाट त्यस पोखरी आफैले उपयोग गर्ने र त्यस तलाउमा जान चाहेमा देवधर्म जानेलाई मात्र जान दिने र देवधर्म नजान्ने भएमा त्यसलाई खाने अधिकार पाएको थियो । सूर्य कुमार सरासर त्यस पोखरीमा जाँदा यक्षले समाई देवधर्म जान्दछौ की जान्दैनौ भनी सोधें । देवधर्म भनेको चन्द्रसूर्य हुन् भनी सूर्य कुमारले दिएको जवाफ अमिल्दो भएकोले यक्षले त्यसलाई पक्री पानी भित्र लगी आफू बस्ने ठाउँमा राखे । सूर्य कुमार धेरैबेरसम्ममा पनि नफर्केको देखी चन्द्र कुमारलाई पठाए । उनलाई पनि यक्षले त्यसेगरी सवाल गर्दा चारदिशा नै देवधर्म हो भन्ने नमिल्दो जवाफ पाउँदा त्यसलाई पनि त्यसेगरी पानी भित्र थन्क्याए । चन्द्र कुमार, पनि नफर्केको देखदा कुनै बिध्नबाधा खडा भएको हुनसक्छ भन्ने कुरा सोची बोधिसत्व आफै त्यस पोखरीनिर गए । त्यो तलाउ कुनै राक्षसको अधीनमा

हनुपठं भन्ने अड्कल गरी खड्ग र धनुषलिई त्यहीं
उभिइरहे। बोधिसत्व पानीमा नगएको देखेर राक्षस
बनमा काम गर्ने मानितको भेषमा बोधिसत्वकहाँ गई
भने—

“भो पुरुष ! तिमी थाकेका छौ। यो तलाउमा
गई नुहाई, पानी पिई पद्मका मूलहरू खाई, फलफूलबाट
सिंगारिई किन सुखपूर्वक नरहेको ?” उसलाई देखेर त्यहीं
नै राक्षस हनुपठं भनी सोची उनीसँग सवाल गरे—

“तिमीले मेरा भाइहरूलाई समातेका छौ ?”

“हो, मैले समातेको छु ।”

“किन समातेको त ?”

“यो उलाउमा जानेलाई खाने मेरो अधिकार छ ।”

“जोसुकेलाई खाने अधिकार छ त ?”

“देवधर्म जानेलाई बाहेक अरु सर्वलाई खान
पाउँछु ।”

“तिमीलाई देवधर्मको मतलब छ त ?”

“हो, छ ।”

“त्यसोभए म तिमीलाई देवधर्म बताउँछु ।”

“हुँच, बताऊ। म सुन्नु ।”

“मेरो शरीर मैलो छ । पहिले मलाई शुद्ध हुन
देऊ ।”

यक्षले बोधिसत्वलाई नुहाउनदिई, भोजन गराई,
पानी पियाई, फूलहरूले सिंगारी, सुगन्धलेप लगाई
अलड्कुत मण्डपमा आसन बिछाइदियो। बोधिसत्व
आसनमा बसी यक्षलाई गोडामुनि बसाई ध्यानराखी
सत्कारपूर्वक देवधर्म सुन्न अहाई यो गाथा भने—

हिरिओत्तप्तसम्पन्ना सुकधर्म समाहिता ।
सन्तो सप्तुरिसा लोके देवधर्मा'ति वुच्चरे'ति ॥

[यो लोकमा लज्जा, भय (हिरोत्तप) र शुकल-
धर्मले युक्त धर्मलाई नै सत्पुरुषहरूले ‘देवधर्म’ भन्दछन् ।]
यो धर्मदेशना सुनी प्रसन्नभई यक्षले बोधिसत्वलाई
भन्यो—

“पण्डित ! म तिमीप्रति प्रसन्न छु । तिम्रा दुई
भाइमध्ये एउटालाई फर्काउँछु, भन कुनचाहिलाई
फर्काउँ ।”

“कान्छोलाई ।”

“पण्डित ! तिमी केवल देवधर्म जान्दछौ । किन्तु
त्यसअनुसार आचरण गर्दा रहेनछौ ।”

“किन ?”

“जेठोलाई सत्कार गर्ने काम तिमी गर्दा रहेनछौ ।
जेठोलाई छोडी कान्छोलाई मान्नु नै यसको कारण हो ।”

“यक्ष ! म ‘देवधर्म’ पनि जान्दछु र त्यसअनुसार
आचरण पनि गर्दछु । हामी त्यही कान्छो भाइको
कारणले जंगलमा आएका हों । यिनकी आमा मेरी सानी
आमाले यिनको लागि मेरा पितासँग राज्य मार्गदा उक्त वर
नदिदा हामीप्रति खतरा आउनसक्ने सोची पिताको
आज्ञानुसार जंगलमा आउनलाग्दा यिनी पनि हामीसँगै
लागेका हुन् । यसरी दाज्यहरूसँग लाग्ने भाइलाई यक्ष-
लाई छबाउनु कुनै हालतमा पनि उचित छैन ।”

“पण्डित, साधु, साधु ! तिमी ‘देवधर्म’ पनि
जान्दछौ र त्यसअनुसार आचरण पनि गर्दा रहेछौ ।”
यति भनी उसको जवाफदेखि प्रसन्नभई यक्षले बोधिसत्व-
लाई साधुवाद दिई दुवै भाइहरूलाई त्याइदियो ।

त्यसपछि बोधिसत्वले उनलाई भने—“सौम्य,
तिमीले अघि गरेको पापकर्मको कारणले गर्दा अर्काको
रगत र मासु खाने यक्ष भई उत्पन्न भयो । अहिले पनि
तिमी पाप नै गर्दछौ । तिम्रो यो पापकर्मले तिमीलाई

नरक आदिवाट बचनदिने छैन । त्यसले अब उप्रान्त पापलाई छोडी कुशलकमं गर ।”

त्यस यक्षलाई दमन गर्न बोधिसत्त्व समर्थ भए । उसलाई दमनगरी उसैको आरक्षामा उनीहरू उहीं नै बसे । एकदिन नक्षेत्र देविरहेको बेलामा आफना पिता राजाको स्वर्गे भएको कुरा बुझी यक्षलाई साथमा लिई भाइहरूसँग बोधिसत्त्व बाराणशीमा गए । पैतृकराज्य आफूले लिई चन्द्र कुमारलाई उपराजा र सूर्य कुमारलाई सेनापति बनाए । यक्षलाई पनि एक रमणीय स्थानमा घर (आयतन) बनाउन लगाई जसो गर्दा उसले अग्रभाला,

अग्रफूल र अग्रभात पाउने हो त्यसै गरे । धर्मपूर्वक राज्य गरी बोधिसत्त्व आफनो कर्मनुसार परलोक भए ।

शास्ताले धर्मदेशना ल्याई सत्य कुरा प्रकाश पार्नुभयो । सत्य कुराको अवसानमा त्यो भिक्षु स्तोतापत्ति-फलमा प्रतिष्ठित भयो । सम्यक्सम्बुद्धले दुइवटा कथा बताउनुभई प्रसंग मिलाई जातक समाधान गर्नुभयो ।

त्यस कथामा पानी-राक्षस उही बहुभाषिङ्क भिक्षु, सूर्य कुमार र चन्द्र कुमार क्रमशः भिक्षु आनन्द र भिक्षु सारिपुत्र थिए र जेठो भाइ महिसासक कुमार बोधिसत्त्व आफै भएको कुरा सबैलाई बताउनुभयो ।

००

बुद्ध र भावना

[यो लेख २५२५ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्षमा भएको साप्ताहिक रेडियो कार्यक्रममा प्रसारण भएको थियो । -सं०]

- आशाराम शाक्य

नेपालको पश्चिमी भाग लुम्बिनीमा २६०५ वर्ष अघि जन्मनुभएको सिद्धार्थ कुमारले २५४० वर्ष अगाडि बुद्धगयामा बुद्धत्व प्राप्त गर्नुभयो र दुःखे दुःखले व्याप्त यो संसारमा बस्ने मनुष्यहरूको निम्ति मुक्तिको द्वार खोलिदिनुभयो । आफूले प्राप्त गरेको ज्ञानरूपी अमृतलाई ४५ वर्षसम्पर्को निरन्तर प्रचारले लाखौं करोडौं मानिसहरूलाई दुःखबाट मुक्त गरिदिनुभयो ।

भगवान् बुद्धले जुन ज्ञान प्राप्त गर्नुभयो त्यो ज्ञान प्रकृतिमै पाइएको ज्ञान हो । यो ज्ञानले कुनै सम्प्रदाय खडा गरेको छैन । यो कुनै जाति विशेषज्ञाई मात्र प्रयोग

गर्न सकिने ज्ञान पनि होइन । यो ज्ञान यो संसाररूपी दुःख जंजालमा फैसिरहेका मनुष्य मात्रको निम्ति उपयोगी ज्ञान हो ।

भगवान् बुद्धले जुन ज्ञान प्राप्त गर्नुभयो सो हिन्दू, सिक्ख, ईसाई, मुसलमान वा कुनै जाति विशेषको निम्ति होइन समस्त मानव जातिको निम्ति हो र दुःख बौद्धलाई मात्रै हुने, मुसलमानलाई नहुने कृश्चियनलाई नहुने होइन । मनुष्य मात्रलाई दुःख हुन्छ, मनुष्य मात्रलाई रोग हुन्छ, बुद्ध्याईले पछ्याउँछ र मृत्युले आक्रमण गर्दछ ।

भगवान् बुद्धले बैशाख पूर्णिमाको दिन २६०५ वर्ष

अधि (६२३ बी. सी.) लुम्बिनीमा जन्मलिनु भै ५८८ बी. सी. अर्थात् २५४० वर्ष अधि बैशाख पूर्णिमाकै दिन बुद्धगयामा बोधिज्ञान प्राप्त गर्नुभै ४५ वर्षसम्म विभिन्न जनपद ग्राम र प्रदेशहरूको भ्रमण गरी ८० वर्षको उमेरमा अर्थात् २५८५ वर्ष अधि कुशिनगरमा बैशाख पूर्णिमाकै दिन महापरिनिर्वाण प्राप्त गर्नुभयो ।

२९ वर्षसम्म कपिलवस्तु शहरमा अनेक साधुसन्त र कृषिमुनिहरूबाट अनेक प्रकारको विद्या सिकेर पनि खोजेको ज्ञान पाउन नसकेपछि उनी गृहत्याग गरी सन्यासी हुन पुगे । बाल्यावस्थामा देखेको रोगी, बूढा र मूर्दाको साथै एउटा भिक्षुको विषयमा उठेको प्रश्नको समाधान पाउनु नै उनको महाभिनिष्ठकमणको मुख्य कारण हुन-आएको छ । उनको मनमा उठेका प्रश्नहरू हुन् :—
 (१) मानिस आखिर किन रोगी हुन्छ ? (२) किन बूढा हुन्छ ? (३) आखिर ऊ किन मर्ह ? (४) के मृत्युबाट बच्ने कुनै उपाय नै छैन ? जन्मनु नै पर्ने किन ? यी प्रश्नहरूको समाधितको निम्ति उनी त्यसबेलाका यशस्वी प्रकाण्ड विद्वान् आलारकालाम कहाँ पुरनुभयो उहाँलाई गृह थापी शिक्षा ग्रहण गर्नुभयो तर आलारकालामले स्पष्ट शब्दमा यी प्रश्नहरूको समाधान दिनमा आफ्नो असमर्थता प्रकट गरेपछि उनी अर्का विद्वान् साधु उद्करामपुत्रको चेला बन्न पुग्नुभयो । आर्यघर्मेका प्रकाण्ड विद्वान् उद्करामपुत्रबाट पनि आफ्नो प्रश्नको समाधान नपाएपछि आफैले ती प्रश्नहरूको समाधान खोजन गयाका उरुवेल बनमा ६ वर्षसम्म घोर तपस्यामा संलग्न हुनुभयो ।

तपस्याको नाउँमा उनले अनेक प्रकारको यातना सहे, केवल हावाको भरमा पनि विचार गर्ने प्रवत्तन गरे, तर शरीरमा आवश्यक ताकत र पौष्टिकतत्व नभएमा दिमागले राम्रो विचार गर्ने नसक्ने भन्ने सत्यको ज्ञान भएपछि उनले सुजाताले दिएको खीर भोजन गरी केरि

स्वास्थ्यलाभ गरी ध्यानमा संलग्न हुनुभयो । शरीर रक्षाको निम्ति दिनको एक छाक खानको निरात्म आवश्यक भएको कुरालाई महसूस गरी सिद्धार्थ कुमारले आफ्ना प्रश्नको समाधानको निम्ति फेरि गहिरो चिन्तनमा लाग्नुभयो र बैशाख पूर्णिमाकै दिन उहाँले ३५ वर्षको उमेरमा बुद्धगयाको बोधिवृक्षमुनि ध्यानवस्थामै बोधिज्ञान प्राप्त गर्नुभयो । यही ज्ञान वहाँले मनुष्यमात्रको बनि प्राणी मात्रको निम्ति आफू निर्वाण नभएसम्म प्रचार गर्द जानुभयो ।

उहाँले सबभन्दा धृष्टि यो संसारमा दुःख दुःखको कारण छ, दुःख हटाउन सकिन्दै र दुःख हटाउने उपाय छ भनी चारवटा आर्यसत्यहरूको बोध बन्नुपर्यो ।

धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्रमा उहाँले बोधिज्ञान शाप्त गरेको दुई महीनापछि आषाढ पूर्णिमाको दिन कृष्णस्तन सारनाथमा पञ्चभद्रवर्गीय ५ जना भिक्षुहरूलाई चो चारवटा आर्यसत्यहरूको व्याख्या गर्नुभयो । जन्मनु दुःख हो, बूढो हुनु दुःख हो, रोगी हुनु दुःख हो, मर्नु दुःख हो । आफूलाई मन पर्नेसँग बस्न नपाउनु र नक्त नक्तेसँग बस्नुपर्ने दुःख हो । यी समस्याहरूबाट तुक्क नै हुने इच्छा छ भने आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग जुन छील, समाधि र प्रज्ञामा विभक्त गरिएकोछ पालन बन्नेपर्छ । जीतमा सम्यक् बचन, सम्यक् आजीविका र सम्यक् कर्म; समाधिमा सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्तूति र सम्यक् समाधि तथा प्रज्ञामा सम्यक् संकल्प र सम्यक् दृष्टिका । परप्राणीको हत्या गर्नु, चोतुं, परस्तीका परस्ती गमन गर्नु, छूठो बोल्नु र रक्सी इत्यादि जातु पदार्थ खाई दिमाग बिगार्नुबाट सधै अलग्य रही दच्छालीको पालना गरी आफूलाई उत्तम जीवनमा डाल्ने हात्रो कतंव्य हो भनी भगवान् बुद्धले उपदेश दिनुभएको छ ।

बुद्ध भन्नाले प्रकृतिको यथार्थ सत्यलाई बुझी

आफूमा रहेको राग, द्वेष र मोहलाई निमूँल गरी सम्यक् सम्बोधि प्राप्त गरिसकेको व्यक्ति भन्ने बुझ्नुपछं ।

धर्म भन्नाले प्रकृतिको स्वभाव बुझी आफूले धारण गर्नुपर्ने ज्ञान र स्वभाव भन्ने बुझ्नुपछं, संघ भन्नाले यसरी आश्रव क्षय भेसकेका अर्थात् राग, द्वेष र मोह रूपी शत्रुहरूलाई हटाइसकेका अहंत् भन्ने बुझ्नुपछं ।

जन्म र मृत्युबाट मुक्ति पाउने बाटो खोजी गर्दा भगवान् बुद्ध स्वयंले आनपान स्मृति अर्थात् स्वास प्रस्वासको माध्यमबाट विपश्यना भावना गरी सबैले संसारको यथार्थमा पत्ता लगाउन सक्ने सरल बाटो देखाइदिनु भएको छ ।

भगवान् बुद्धले राग र द्वेष हटेपछि संस्कार हट्छ, संस्कार हटेपछि विज्ञान हट्छ, विज्ञान हटेपछि नामरूप हट्छ । नामरूप हटेपछि षडायतन हट्छ, षडायतन हटेपछि वेदना हट्छ, वेदना हटेपछि तृष्णा हट्छ । तृष्णा हटेपछि उपादान हट्छ, उपादान हटेपछि भव हट्छ, भव हटेपछि जन्म हट्छ, जन्म हटेपछि व्याधी, मृत्यु इत्यादि दुःख दीमनस्स हट्छ । हामी आफैले विपश्यना भावना गरी हाम्रो दुःख अनुभव गर्न सक्छौं, दुःखको कारण अनुभव बन्न सक्छौं । दुःख हटाउन सकिन्द्य भन्ने कुरा बुझ्छौं र दुःख हटाउने मार्ग पनि थाहा पाउँछौं । भगवान् बुद्धले सबै मानिसहरूलाई प्रकृतिमा यथाभूत स्थितिमा रहेको स्वास प्रस्वासको माध्यमबाट बोधिज्ञान प्राप्त गर्नु भएको हो । त्याई हामीलाई पनि सोही बाटो देखाउनुभएको हो ।

विपश्यना भन्ने शब्दको अर्थ हो भित्रबाट हेतु । राम्रोसेव सजग, सचेत भएर तटस्थ भावनाले, साक्षी भावनाले, समरा भावले आफूमा रहेको राग र द्वेषप्रति कुनै प्रकारको प्रतिकृया नगरी तटस्थरूपले आफूमा रहेको सबैदनको तरङ्गलाई राम्रोसेव बुझी जानी अनित्य बोधगरी अर्को संस्कारलाई जन्मन नदिई, भएको संस्कार-

लाई प्रज्ञाद्वारा विस्तारै क्षय गराई आफूमा प्रज्ञाको बोध गर्नु नै विपश्यना हो ।

आफूभित्रको सत्य बुझनलाई कुनै ईश्वरको आवश्यकता छैन, हिन्दू, मुसल्मान, ईशाई, सिक्ख बन्नुपर्दैन । यो त प्रकृति हो । यसमा मानव मात्र छन् । यसैले भगवान् बुद्धको धर्मलाई “स्वाखातो भगवताधम्मो सण्डिट्टिको अकालिको एही पसिको ओपनियको पच्चतं वेदितब्बो विच्छयूहीती ।”

अर्थात् बुद्धहरूले राम्रोसेव व्याख्या गरेको, अहिलेको अहिल्यै फल दिने, आफैले प्रयोग गरी हेनेसक्ने र बुझ्नसक्ने धर्म हो भनी भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ ।

विपश्यना भावनाबाट सत्यको बोधगरी निर्वाणको बाटोमा लाग्न कसेलाई रोक छैन । यो मानव मात्रले अनुभव गर्न सक्ने विधि हो । यसरी भगवान् बुद्धले प्रकृतिमा जस्तो स्थितिको अध्ययन गरी अनित्यताको बोध गर्नुभयो, प्रज्ञाको बोध गर्नुभयो र चतुरार्थ सत्य, आर्यादात्तिक मार्ग र प्रतीत्यसमुत्पादको ज्ञानको ज्योति देखाइदिनुभयो ।

यस्तो सरल, स्पष्ट र शुद्ध बाटो छँदाछ्दै हामी किन यस्तो दुःखको सागरमा फैसेका हाँ भन्ने कुरातिर ध्यान दिदा हाम्रो राग र द्वेषको कारणले हाम्रो चेतना विकृत पारीएको छ भन्ने कुरा थाहा हुनाबाउँच्य । भगवान् बुद्धले दिनुभएको यो आनापान स्मृति र विपश्यनाको विस्तृत व्याख्या दीर्घ निकायमा उल्लेख छ ।

विपश्यना भावना गर्ने मानिसले पञ्चशील अनिवार्य रूपमा पालन गर्नेपछं र सम्भव भएमा अष्टशीलको पनि पालन गर्नुपछं । विपश्यना भावना मनको शल्यकृया हो । ध्रीयंले एकाग्र चित्त गरी यो ध्यान गरेमा भगवान् बुद्धले प्राप्त गर्नुभएको ज्ञान कसेले पनि प्राप्त नगर्ला भन्ने केही छैन । (भावना विधि अर्को अंकमा)

शाही हजाम

- प्रसन्न बज्राचार्य

लाज नमानिकन भन्ने हो भने म एक हजाम हूँ । अरुको टाउकोमा आफ्नो “खुर” (छुरा) चलाउनु नै मेरो काम हो । तैपनि म कपिलवस्तुको चानचुन हजाम पक्के पनि होइन । न त म कुनै सानातिना मानिसहरूको टाउकोमा हात हाल्ने नै गर्दू । मेरा हातहरू त शाक्य राजकुमारहरूको टाउकोमा मात्रै नाच्छन् । राज-परिवारका पुरुषहरू मप्रति कृतज्ञ छन् कारण उनीहरूका ती हेँमा लोभलाग्ने चिटिक्क परेका घुंघरिला कपाल, राजदरबारिया रौब कल्काउने माथितिर घुमेका ती रौबदार जुँगा र बूढापाका-हरूको अनुभवोपन जनाउने, हेँमा चुम्हाँ चुम्हाँ लाग्ने ती सर्प आकारका लामा लामा डाढी सबै मेरै हातको करामत त हुन् । मेरो कामै कपाल, जुँगा र डाढी खोरने हो नि ! म हूँ एक शाही हजाम । अरु बेलामा म फुच्चोले अरुको अगाडि मुन्टो ऊठाउन नसकेता पनि कपाल खोरने बेला चाहि कसैले मेरो अगाडि शिर उठाउन सक्दैन । स्वयम् राजाको टाउकोमा समेत मनपरि गर्न पाउँछु मैले । किनकि म त एक हजाम हूँ !

+ + +

त्यो दिन कपिलवस्तुमा हलचल थियो । सबै देशवासीहरू घर घरमा, दैलो दैलोमा उभिरहेका थिए । राजा भद्रियको साथै अनुरुद्ध, आनन्द, भूगु, किम्बिल र देवदत्त यी सबै शाक्य राजकुमारहरू तथागत बुद्धको शरणमा गएर प्रब्रजित हुन जाने दिन थियो । म पनि सँगसँगे थिएँ ।

(६)

हामी नगरबाट बाहिर गएको हेर्न आउने-हरूको मेला लागेको थियो । झ्याल झ्यालमा, ढोका ढोकामा मान्छेहरू अटाई नमटाई बसेर हामी गएको हेर्न कुरिरहेका थिए । नगर छुट्टना साथै भीड पनि छुट्यो । हामी उ जना मात्रै बाकी रह्यों । खेत कट्यो, जंगल पार गरे, अनि बल्ल कपिलवस्तुको राज्य सीमामा आइपुर्यों ।

अनि शाक्य कुमारहरूले बापना सबै आभूषणहरू फुकाले । ती सबै पोको पारेर मलाई दिदै राजा भद्रियले भन्यो— “उपालि ! यी गहनाहरू लगाएर बुद्धको अगाडि जान मुहाउँदैन । यी गहनाहरू तिमीले लेऊ । यति सम्पत्तिले त पक्कै पनि तिमीलाई जीवन धाउन पुग्छ होला ।”

“किन राजन् ?” म चकित भएँ ।

“उपालि । तिमी अब घर फर्क । हामी-सँग यहाँसम्म आइसक्यौ । याक्यौ पनि हौला ।”

मैले ती गहनाहरूमा एकपल्ट आँखा लगाएँ । मेरा त आँखै तिरिमिरायो । यत्तिका हीरा, मोती, पञ्चा, जवाहरात त मैले जीवनमा आजसम्म देखेकै थिएन । के रे ? यी सबै मलाई ? मैले केही बोल्न सकिन । आफूलाई चारैतिर सुखेसुखले घेरेको महसूस गरे मैले । खुरुक्क हात पसारेर निलंज्ज भएर त्यो पोका लिएँ । कुमारहरूलाई वन्दना गरेर आएको बाटैबाट म फर्के ।

+ + +

फर्कदा मेरो हिडाइ नै अकै थियो । भुईमा राज्ञोसँग पाइले टिक्कदैनथ्यो । खुट्टा नाचेको थियो । मन कल्पनामा चुर्लुँमै ढुबेको थियो ।

उडेरै नगर पुग्नपाए कति राम्रो हुन्थ्यो होला ?

अय्या । यो के ? म त भुइंमा पो पछाड्न पुगेछु । आफैमा मस्त भएर हिडिरहेको मैले त बाटैमा रहेको मान्छेको टाउको जत्रो ढुङ्गा नै नदेखेको रहेछ । ठोकर खाएर तीन बल्द्यांग खान पुगेको भएता पनि खुट्टा दुखेको तर्फ ध्यान दिने फुर्सत थिएन । हत न पत्त गहनाका पोको नै खोजैँ । यहनाको पोको त हातबाट फुत्की तीन हात पर गएर मलाई जिस्काइरहेको थियो । पोको पनि छर्लंङ्ग खुलेर गहनाहरू यता उत्ती छरिसकेका रहेछन् ।

बुर्लुकक उफ्रेर म गहनाहरू टिप्पनमा लागै । अचानक मलाई लाग्यो कि गहनाहरूको बीचमा शाक्यहरू क्रोधित भई मतिर तलवार तेसाइराखेका छन् । म रुसंग भएँ । मैले विचार गरै—शाक्यहरू अत्यन्त रिसाहा हुन्छन्, अभिमानी हुन्छन् । अगाडि पछाडिको हेर्ने बुद्धि नै छैन उनोहरूमा । मैले यो गहनाको पोको ल्याएको देखेर पक्कै मलाई शंका गर्नेछ । अनुरुद्ध आदि शाक्य कुमारहरूलाई मैले मारेर गहनाहरू ल्याएको भनी विचार गर्ने छन् । अनि त अवश्य पनि मेरो टाउको बाकी रहने छैन । मलाई मार्ने छ ।

यसरी सोच्दै मलाई ती गहनाहरूदेखि डर लाग्यो । घिन पनि लाग्यो । अनि यसलाई त्यागिदिनु नै बेस भन्ने लाग्यो । यतिका धन-सम्पत्ति छाडेर कुमारहरू प्रव्रजित हुनगए । हो न हो, प्रव्रजित भनेको धनभन्दा ठूलै हुनुपर्दछ । आफू पनि प्रव्रजित हुने निश्चय गरेँ ।

ती गहनाहरूलाई फेरि पोको पारेर एउटा रखमा झुण्ड्याइदिएँ । अनि म फेरि कुमारहरू गएको दिशातर्फ फर्के—कुमारहरूलाई भेट्टाउन

आफू पनि प्रव्रजित हुन ।

+

मलाई फेरि फर्केको देखेर शाक्य कुमारहरू चकित भए । भएको घटना सबै सुनाएर मेरो पनि प्रव्रजित हुने इच्छा भएको कुरो सुनाउँदा उनीहरू पनि दंग भए । हामीहरूसंगै अगाडि बढ्यो ।

बुद्धको अगाडि पुर्याँ । सबैले वन्दना गरे मैले पनि गरेँ । कुमारहरूले भने, “भन्ते ! हामीलाई शरणमा लिनुस् । प्रव्रजित हुने इच्छा छ हामीहरूको ।”

“साधु ! साधु !! साधु !!!”

“भन्ते ! सबभन्दा पहिले उपालि नापित-लाई प्रव्रजित गर्नुस् ।”

“किन, कुमार ?” बुद्धको करुणादृष्टि हामीमाथि पन्यो । कुमारहरूको अभिलाषा सुनेर म पनि तीन छक्क परेँ । किन मलाई नै पहिले प्रव्रजित गर्नुपरेको ?

“भन्ते ! हामी शाक्य हों । शाक्यहरू अभिमानी हुन्छन् । उपालि हजाम हो । उसलाई पहिले प्रव्रजित गरेमा हामीले उसलाई वन्दना गर्नेछौं । यसरी शाक्यहरूको अभिमान नष्ट हुनेछ, गर्व चूर हुनेछ, घमण्ड छुटिने छ । हामी संघमा आएका हों । ठूला साना ऊँच नीच कोही छैन तपाईंको संघमा ।” कुमारहरूको उत्तर थियो ।

म छक्क परेँ । कुमारहरू प्रति अनन्त श्रद्धा उत्पन्न भयो मनमा । र श्रद्धा उत्पन्न भयो बुद्धको भिक्षु संघमा, जहाँ मान्छेको कूठो अभिमान-लाई ठाउँ छैन यहाँ त सबै समान छन्, सबै एक छन् । संघमा एक मात्र जात छ—त्यो हो मान्छेको ।

~~~~~

तिमी आफ्नो भाग्य आफै बनाउँछौं !

- भिक्षु के० श्री धर्ममानन्द

शुभ र अशुभ भाग्यको बारेमा विश्वास गर्नु ठूलो गलित हो । यदि हामीमा यस्ता विचार भए हामी ती विचारबाट मुक्त हुनुपर्दछ र पछिपछि कहिल्यै पनि त्यस्ता विचारबाट आफू प्रभावित हुनुहुँदैन ।

भगवान् बुद्धले हामीलाई सिकाएको छ कि असल प्रभाव, अर्थात् राम्रो फल, असल कारणले मात्र पाउँच्च र खराब कारणले खराब फल मात्र आउँच्च । त्यो व्यक्ति जसले राम्ररी विचार गर्दैन र राम्रो काम गर्दैन त्यसले आफ्नो जीवनमा आएका नराम्रा कर्मभोगलाई खालि “खराब भाग्य” ले भएको भनेर भन्न सक्दैन । नराम्रा विचार र दूषित जीवनले जीवनका नराम्रा अवस्थाहरूलाई जन्म दिन्छन् । अर्कोतिर, शाम्रा विचार र असल कर्मले जीवनका राम्रा अवस्थाहरू उत्पन्न गर्छन् । “भाग्य” मा विश्वास गर्नु अन्धविश्वास नै हो ।

हाम्रो आफ्नै जीवन जिउने तरीकाले गर्दा हाम्रो जीवन कि त सुखी र शान्ति हुन्छ कि त दुःखी र अशान्ति । हाम्रो सुख वा दुःख हामी आफै बनाउँछौं र “भाग्य” भन्ने वस्तु छैँदैछैन । जव कसैले यो मेरो दुभाग्य हो भनेर भन्छ, त यसको मतलब हो ऊसँग खराब कर्म छ । कर्मको विषयमा बुझ्ने व्यक्तिले भाग्य जस्ता कुरामा विश्वास गर्न भूल गर्दैन, कारण उसले बुझ्नेछ कि हाम्रो जीवनमा हुने हरेक कुरो हामी आफैले अहिले वा पहिले बनाएको कुनै कारणको

फल हो ।

हुनत मान्छेलाई तारा र ग्रहले प्रभाव पार्दैन भनेर बुद्धले भन्नुभएको छैन । धेरैजसो कमजोर मुटुका व्यक्तिहरू त्यस्ता प्रभावका शिकार हुन्छन् र उनीहरूको कल्पनाले यी कुरालाई यन तीव्र पार्छन् । तर दृढ इच्छाशक्ति, साहस र बुद्धी भएकाहरू आफ्नो जीवनमा सफल हुन सक्छन् र बाहिरी स्रोतहरूका दास नभैकैन संकटलाई जित्न सक्छन् । त्यसैले मेरो भाग्यमै छैन भनेर कोशिश गर्न छोडेक आत्मसमर्पण गर्नु ठीक छैन; न त आफूलाई चिन्ताको जालमा अल्काउनु नै ठीक छ । त्यस्ता चिन्ताले खालि उसको भविष्यको प्रगतिमा बाधा मात्र पुन्याउँच्छ ।

यदि कसैको भविष्य विग्रनुमा उसको कुर्कर्मको हात छ भने, उसले अङ बढी सुकर्म गरेर त्यसलाई (कुर्कर्मलाई) जित्न सक्छ । असल काम गर्नलाई कुनै पनि चीज खर्च गर्नुपर्छ भन्ने आवश्यकता छैन; बरू उसले सहानुभूति, सहनशीलता, धैर्य, करुणा र सूक्ष्मवृद्धारा थुप्रै परोपकारी कामहरू गर्न सक्छ ।

यदि उसको असफलता आफ्नै अकुशलता, अनुभवहीनता वा अल्सीपनले भएको हो भने उसले आफूलाई सुधार्न कोशिश गर्नुपर्दछ र ग्रह नक्षत्रलाई दोष नदिइकन कसरी आफ्नो असफलता हटाउने भन्ने सिक्नुपर्दछ । यसैले आफ्नो भाग्य आफैले बनाउनु सिवाय अख्ले बनाउने होइन ।

~~~

हाम्रो बुद्ध जन्मेको लुमिनी

— दानमान बज्राचार्य

राग द्वे षले भरिष्टको मानवलाई
तितिक्षा र मुमुक्षु बनाउन बुद्ध सफल छन्,

राजा शुद्धोदनका सुपुत्र शान्ति र करुणाका अग्रदूत
सम्पूर्ण मानवजातिका दिव्यआलोक जन्म भू—नेपाल

वर्तमान विकराल आकुलविश्व बुद्धका दिव्य सन्देशहरूले
मार्ग प्रशस्त पहिल्याउन सकछ ।

प्राणीमात्रमा तीव्रकारुण्य भाव राख्ने
अजश्रप्रवाह अहिंसा र अपरिग्रह अद्भूत देवदूत

बुद्धको विचीषिकावाट आज यही बुद्धका विव्यग्रन्थहरूले
बचाउन सकछ ।

यो देश हाम्रो बुद्ध जन्मेको देश, शान्तिको नाम छ
विश्वले अपनाएको शान्ति घोषित कहलाएको नेपाल ।

यो पुण्यभूमि बुद्ध जन्मेको लुमिनी तिर्थस्थल बन्ने घुम्ने यो देश
सबै मानव जीवनलाई शान्तिको प्रेरणा मिल्ने देश हो हेर

शान्ति र विकाशको बाटोमा लम्किने रहेछ हेर
जागौं जागौं हे नर नारी हो ।

सबैको मित्र हाम्रो नेपाल सुन्दर शान्ति विशाल
यस्तो बुद्धभूमि तपोभूमि

यही साँच्चै नै शान्ति प्रिय हुने वा हुन्दै भन्ने
प्रज्ञा—पञ्चशीलको जरूरत पर्छ ।

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ
 ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

साथी तिमी हाँसेर बाँच

- दुर्गा विभिरे

साथी हाँसेर बाँच,
 क्रोध डाह र जलनलाई त्यागेर ।
 तिमी मिलेर बाँच,
 शत्रु र मित्रको तौल जोखन छोडेर ।
 तिमी खुल्ला हृदयले सोच,
 शंका उपशंकामा रुमलिएका
 संकुचित विचारहरूलाई फालेर ।
 अनि,
 सत्य र मीठो बोली शोज,
 तिम्रा अमृत निस्कन सक्ने मुखारवृन्दलाई
 केवल तीता, ठूठा शब्दहरू र रुखा उपाधिका
 मात्र स्रोत संझन छाडेर ।
 संझ साथी !
 तिम्रा दूला र निजी सम्पत्तिहरू
 मुख, हृदय र मरितस्क मात्र हुन्
 जसलाई तिमीले नियन्त्रण गर्न सके
 आफू लगायत अरूलाई मान्छे भनाउन सक्नेछ !
 यस्तै निजी सम्पत्तिका आडमा

ए यिनै सम्पत्तिका नियन्त्रण र सदुपयोगले
 सिद्धार्थ बुद्ध बने !
 शान्ति र उपकारी गुणका मालिक बने
 तिमीलाई थाहै छ,
 अन्त्यमा सत्समाधी, सद्गुण, सद्विचार
 सद्वाणी र सत्संकल्पका मालिक बुद्धले
 पथ प्रदर्शनका निमित्त,
 यिनै गुण छाडेर गए हाम्रै निमित्त ।
 तर साथी !
 तिमीले बुद्ध नै बन्न पर्दैन
 र तिमी शान्तिका दूत बुद्ध नै बन्न सक्तैनौ पनि
 यद्यपि,
 आजको यस समय र वातावरण भिन्न
 पक्का मान्छे भएर बाँचन सक्छौ,
 सन्तोष लिएर हाँस्न सक्छौ,
 यदि सबैलाई आफ्नो ठाने
 मुखलाई नियन्त्रित राखे,
 सद्वाणीलाई अंगाल्न सके ।

~~~~~

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्वरूप
 ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

साथी तिमी हाँसेर बाँच

- दुर्गा विमिरे

साथी हाँसेर बाँच,
 कोध डाह र जलनलाई त्यागेर ।
 तिमी मिलेर बाँच,
 शत्रु र मित्रको तौल जोखन छोडेर ।
 तिमी खुल्ला हृदयले सोच,
 शंका उपशंकामा रुमल्लिएका
 संकुचित विचारहरूलाई फालेर ।
 अनि,
 सत्य र मीठो बोली रोज,
 तिम्रा अमृत निस्कन सक्ने मुखारखून्दलाई
 केवल तीता, ठूठा शब्दहरू र रुखा उपाधिका
 मात्र स्रोत संक्षेप छाडेर ।
 संक्ष साथी !
 तिम्रा दूला र निजी सम्पत्तिहरू
 मुख, हृदय र मस्तिस्क मात्र हुन्
 जसलाई तिमीले नियन्त्रण गर्न सके
 आफू लगायत अखलाई मान्छे भनाउन सक्नेछ !
 यस्तै निजी सम्पत्तिका आडमा

र यिनै सम्पत्तिका नियन्त्रण र सदुपयोगले
 सिद्धार्थ बुद्ध बने !
 शान्ति र उपकारी गुणका मालिक बने
 तिमीलाई थाहै छ,
 अन्त्यमा सत्समाधी, सद्गुण, सद्विचार
 सद्वाणी र सत्संकल्पका मालिक बुद्धले
 पथ प्रदर्शनका निमित्त,
 यिनै गुण छाडेर गए हाम्रै निमित्त ।
 तर साथी !
 तिमीले बुद्ध नै बन्न पर्दैन
 र तिमी शान्तिका दूत बुद्ध नै बन्न सक्तैनौ पनि
 यद्यपि,
 आजको यस समय र वातावरण भिन्न
 पक्का मान्छे भएर बाँचन सक्छौ,
 सन्तोष लिएर हाँस्न सक्छौ,
 यदि सबैलाई आफ्नो ठाने
 मुखलाई नियन्त्रित राखे,
 सद्वाणीलाई अंगाल्न सके ।

~~~~

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ
 ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

सुनिदेऊ मेरो पुकार

- सुश्री केशरी शाक्य

हे भगवान् यस विशाल संसारमा
 आफूले जन्म लिएर पनि
 गर्न सकिन कुनै उचित कार्य,
 धिकार ! लाग्छ आपनो जिन्दगी,
 सम्झेर ल्याउँदा पनि ।

संसारहपी दर्पणमा चियाएर हेर्दा पनि
 पाउँछु आफूलाई भावशून्य ।
 शून्यतामा आफूलाई डुबाएर हेर्दा पनि
 पाउँछु आफूलाई भूवृतुल्य ।

मेरो जीवनमा आजसम्म पनि मैले,
 कुनै सार्थकता ल्याउन सकिन ।
 संसारहपी जंजीरको भुवंरीभित्र पसेर
 आफूलाई उकाल्न नै सकिन ।

हे भगवान् ! तिमी त हौं शान्तिका पूजक
 तिमी नै हौं अहिंसाका पूजक
 तिमी मेरो पथप्रदर्शक बनिदेऊ,
 यस दलदलबाट निस्कने
 मलाई साधन बताइदेऊ ।

लेऊ मलाई तिम्रो शरणमा,
 तिम्रो आश्रय म पाउन सकौ
 जप्न सकौ सधै यो हृदयभरि
 बुद्ध शरण गच्छामि !
 धर्म शरण गच्छामि !
 संघ शरण गच्छामि !

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ
 ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ईर्ष्या र डाह

— अवन्त प्रकाश मत्लिक
 कक्षा ६,

भगवान् बुद्ध स्वयं सत्यवादी हुनुहुन्थ्यो ।
 उहाँ अकलाई असत्यबाट टाढारहनु र सत्य बोल्न
 तथा मधुर भाषी हुन शिक्षा दिनु हुन्थ्यो । तर
 त्यस्तो सत्यवादी भगवान् बुद्ध पनि निन्दा र
 अपवादबाट बच्न सक्नु भएन ।

एकदिनको कुरा हो । बुद्धलाई भएको
 लाभ सत्कार देखेर अबौद्धहरूले सहन सकेन् ।
 ईर्ष्या र डाहले छठपटिएका मानिसहरूले के गरेर
 बुद्धको बदनाम गर्न आन्ने विषयमा षडयन्त्र रच्न
 सल्लाह गरे । एउटी राङ्गो तरुणी आइमाइलाई
 दाम दिएर, तालिम गरेर दिनदिनै बुद्धकहाँ
 पठाइदिए । तिनी खुब नकल रकल गरेर जाने
 गर्थी । अनि शाहरमा कराउँदै हिडधी—मेरो
 कस्तो भाग्य ! कस्तो मोज ! जेतवन विहारमा
 सुत्ते म । त्यो स्त्री (चिच्चा माणविका) ले
 विस्तारै पेटमा कपडाले बेरेर पेट ठूलो पार्दै लगी ।
 नौ महीना भएपछि पेटमा काठको टुक्रा राखेर
 कपडा कसेर तिनी विहारमा गई । त्यो दिन धेरै
 भिक्षु भिक्षुणी, उपासक—उपासिका, (अनाथ-

पिण्डिक, विशाखा, प्रसेनजित राजा पनि) आदि
 उपस्थित थिए । वेइज्जत गर्नै मौका यहि हो भनी
 बुद्धको अगाडि बसेर तिनले भनी—गौतम, तपाईं
 उपदेश मात्र गरिरहनु हुन्छ । यो जन्मिते बालकको
 लागि केही गर्न पर्दैन ? प्रसेनजित राजा, विशाखा
 जस्ता उपासक—उपासिकाहरू छन् तिम्रो । केही न
 केही बन्दोबस्त गरी देउ ।

तथागत बुद्ध कति पनि हडबडाउनु भएन ।
 गम्भीरपूर्वक मधुर हाँसो हाँस्दै बुद्धले भन्नुभयो—
 तिमीले के भन्नु आएको ? मेरो दोष छ छैन
 कि त मलाई मात्र थाहा छ । कि त तिमीलाई
 मात्र थाहा छ ?

चिचा माणविका ठूठ आरोप लगाउन
 आएको भएकोले त्यहीं मूर्छा भयो । कमरमा
 बाँधि राखेको कपडा खुकुलो भयो । तिनी गर्भिनी
 थिइन् । पेटमा काठको टुक्रा राखेर गर्भिनी जस्तै
 भएर आएकी थिइ । षडयन्त्र असफल मात्र भएको
 होइन तिनीहरूको कुनियतको भन्दाफोड पनि
 भयो ।

यस्तो पनि हुँदोरहेछ

(व्यान्तिक्रो बाटो 'सत्य घटना')

गोकर्ण औंसीका दिन बाबुको मुख हेनै परम्परा अनुसार एकजना आइमाई आपना साना बच्चाहरू सहित माइतमा बाबुको मुख हेनै गएकी थिईन् । साँक घर फक्कंदा आपना सुकिला भड्किला सारीहरू र बच्चाका लुगाहरू सहित एउटा क्षोलामा राखी रिक्सा एउटामा बसी फक्कंकी थिईन् । रिक्साभाडा भाइचाहिँले पहिले नै दिइसकेको थियो । घर पुग्नासाथ उनी ओह्निन् र बच्चाहरूलाई पनि ओहालीन् । मानिस ओहालिसकेपछि रिक्सावालले रिक्सा फर्काएर कुदायो । आइमाईले आपनो व्याग् सम्झीन् र कराउन थालीन् । पश्चिवार र छिमेकका मानिसहरू भेला भए । केही व्यक्ति कुदैगई रिक्सा खोजन हिँडे । दुई मिनेटको बाटोमा एउटा होटेल अगाडि एकजना रिक्सावालले मानिस ओहाली रिक्सा गुडाउन लागेको थियो । पहिलेको रिक्सा खोजन जाने एकजनाले त्यसलाई देख्यो र शंकागरी त्यसलाई बोलाएर ल्यायो । ती आइमाईले रिक्सा त्यही हो र रिक्सावाल पनि त्यही हो भनीन् । रिक्सावालले ती आइमाईलाई रिक्सावाट ल्याएको होइन भनी आफनो यथार्थ कुरा बतायो । केलफेल भयो । एकजना गुप्तचर पनि त्यहीं भीडको

बथानमा पुग्यो । रिक्सावालको कुरामा सोकोपन देखियो र त्यसलाई जान दियो । गुप्तचर त्यसे रिक्सामा बसी सामान लैजाने रिक्सावाललाई खोजन हिँड्यो । रिक्सामा सामान जस्ताको तस्तै राखी त्यो रिक्सावाल घुमिरहेको गुप्तचरले देख्यो । त्यसलाई लिएर त्यो गुप्तचर उही आइमाईको घरमा पुग्यो । हूलमा तर्कवितर्कका कुरा भइराखेका थिए । रिक्सा ल्यायो, चोर पकड्यो भन्दै सबै रिक्सावालप्रति ठुम्मिन पुगे । क्षणै उसप्रति हात हालिन लागेको थियो । सोधपूछ भयो । वास्तवमा त्यो रिक्सावालले आपनो रिक्सामा त्यसरी सामान भएको थाहा नै नपाएको रहेछ । त्यसलाई थाहा भएको भए र त्यसको इरादा नराम्रो भएको भए त्यसले त्यो सामान या त लुकाउँथ्यो, या त रिक्सा नै टाढा लैजाउँथ्यो भन्ने तर्क गुप्तचर समेतले गरे । पहिलेको रिक्सावाललाई तिमी नै त हो नि भन्ने आइमाई हिस्सभई लज्जित हुनुपन्यो । रिक्सावाललाई जान दियो । मालसामान पनि पाइयो, रिक्सावाल पनि सुरक्षित भयो । कुनै अप्रिय घटना घट्न पाएन । वातावरण शान्त भयो ।

००

बौद्ध-प्रश्नोत्तर-स्तम्भ

दिव्यरत्न तुलाधर
त्योड, काठमाडौं

★ पूर्ण रंजित
भक्तपुर, गोहमढि

प्रश्न - प्राणीमात्रको हिसा नगर्ने बुद्धको प्राणी-
घातक हिसक जीवजन्तु र साना विषैला
कीटपतञ्जको हिसा सम्बन्धमा के धारणा
छ ?

उत्तर - साना ठूला जुनसुकै प्राणीलाई हिसा गर्नु
पनि हिसा नै ठहरिन्छ । तर गुणांग
अनुसार पाप भोग्नु पछै भन्ने बुद्धको
धारणा छ ।

प्रश्न - बुद्धको मातृभाषा कुन थियो ?

उत्तर - बुद्धको भाषा मागधी (पालि) भाषा
थियो ।

प्रश्न - सामाजिक नियमानुसार स्त्रीहरूलाई
महिनावारी भएको कमसेकम ४ दिनसम्म
धार्मिक कार्यमा भाग लिन मनाही छ ।
यो कहाँसम्म ठिक हो ? किन ?

उत्तर - बुद्ध धर्ममा स्त्रीहरूलाई महिनावारी
भएको अवस्थामा धार्मिक कार्यमा भाग
लिन मनाही गरेको छैन । तर सफाइ
हुनुपर्छ ।

अनुसरण

- विद्याराज 'भूषण'

चतुरार्घ सत्यमा बुद्ध हिँडे कै
आप्नो देशलाई हिँडाउन खोज ।
मानव कल्याणको खोजमा बुद्ध अगि सरे कै
तिमी पनि देश विकासमा अगि बढ ।
नेपाल बाँचे नेपाली रहन्छ,
यही हाम्रो चेतना रहेछ ।

स्वतन्त्रता नै आत्मा रहे कै
नेपाली फूलहरू हाँसिरहोस् ।
देशको निम्ति बाँचिरहोस्
यही मेरो भावना, यही मेरो कामना !
हिँडों बुद्धको अनुसरण गर्ऋो,
धर्म र संघको अनुसरण गर्ऋो ।

समुदय सत्य

— “धर्मदूत”

क्षीसं न्यना तैगु दु भगवान् बुद्धं चतुआर्थ-
सत्ययात् वथार्थं धीका विज्याः गुलि तथागत बुद्ध
धकाः प्रसिद्ध जौगु खः । दुःख सत्य, दुःखसमुदय
सत्य, (कारण) दुःखनिरोध सत्य (अन्त), दुःख
निरोध मार्ग सत्य (दुःख मदयकेगु लँपु) । आः
थन दुःख समुदय सत्य छगूया जक खं न्ह्यथने
त्यना ।

समुदय शब्दया अर्थ खः उत्पन्न ज्वीगुया
कारण । उकि दुःख समुदय धैगु दुःखया कारण
जुल । अथ धैगु तृष्णा अर्थात् आशा खः । बुद्धवाद
अनुसार न्ह्यागु नं खें हेतु वा कारणं जक दै ।
उकि दुःख दैवयत् कारण दै । व हेतु खः तृष्णा ।
गुलि तृष्णा व आशायात् मखुये धीकाः बुद्ध धर्म
विकासया लागी वाधा खः धकाः आलोचना याइपि
नं दु । थव अपरिपक्वताया चिखः । थुगु वार्य
अपो छु खें धायगु मनसाय् मदु ।

आः दुःखया वार्य चर्चा याय् । दुःख धैगु
चित्य दैवैगु अप्रसन्नता व असन्तुष्टभाव खः ।
वःगु इच्छा वा अभिलाषा पुरय् मज्वी बलय् थथे
ज्वीगु खः । मेखतं धायमाल धाः सा मनंतुनाथे
मज्जुल कि दुःख ज्वीगु । मनं तुनागु धैगु आशा
यायगु, इच्छा ज्वीगु खः । थुकि हे दुःख ज्वीगु ।
इच्छा वा आशा ज्वीगु हे तृष्णां यानाः खः ।

गुलिसिनं धाइ कमाय् यायगु नं तृष्णा, कू

छपु, सिंपालेगु चुपिछफि दयकसां तृष्णा,
मोह्नीगु साभों छगः न्याः सां तृष्णा खः धकाः
धायगु मिलय् मजू । थव तृष्णाया गलत परिभाषा
खः ।

बुद्धया धापूकथं कमाय् यायगु तृष्णा मखु ।
कमाय्यानागु धन खर्च मयासे स्वथनाः मुँका जक
तयगु तृष्णा खः । न्ह्याक्व दुसां मगाः गुयात तृष्णा
धाइ । दुगु धनं सन्तुष्ट मजूगुयात तृष्णा धाइ ।
कमाय् यायगु नं तृष्णा जूसाला बुद्ध धर्म ध्याकु-
चाय् तय्यंकूसां ज्यू । ध्यवा कमाय् यायगु धैगु हे
खर्च यायत खः ।

व्यवस्था बांमलाः थाय्, यक्व परिवाश
छथासं चनीथाय् अर्थात् संयुक्त परिवार दु थाय्-
जक यक्व कमाय् यायगु इच्छा व तृष्णा दै ।
मेथाय् यक्व कमाय् यायमाः धैगु मदु । छगू इलम
वाहेक निगू इलम यायगु ऐन मदुगुयाय् नं दु ।
अजोथाय् कायपित व्याहायाय् मानि, आखः
ब्वंकेमाः धैगु चित्ता नं मदु । गनं व्याहायाय्
धुनकि छखे च्वनी । कमाय् याय् मफय्कं व्याहा
नं याइ मखु ।

तृष्णाया व्याख्या याना विज्याः हा भगवान्
बुद्धं धम्मपदय् थथे धैविज्याः गु दु ।

तण्हाय जायति सोको तण्हाय जायति भयं ।

तण्हाय विष्पमुत्स्स नत्थि सोको कुतोभयं ॥

अर्थात् तृष्णां शोक दै, तृष्णां भय दै,
तृष्णां मुक्तम्हसित शोक नं मदु भय नं मदु ।

तृष्णा स्वंगू प्रकाशया दुः—

- (क) काम तण्हा (तृष्णा)
- (ख) भव तण्हा (तृष्णा)
- (ग) विभव तण्हा (तृष्णा)

काम तण्हा

मिखा, ह्लायपं, ह्लाय, म्ये व म्ह (शरीर)
थुपि न्याता इन्द्रिययात लोगु न्हवःसा रूप, शब्द,
गन्ध, रस व स्पर्श धैगु आरम्मण खः । थुपि
न्यागुयात पञ्च काम सुख धाइ । पञ्च काम सुखय्
आशा यायगुयात काम तृष्णा धाइ । मनुष्यलोक
दिव्यलोक सुख सम्पत्ति धैगु नं थव हे पञ्च काम
सम्पत्ति खः । अथे हे हानं जन्म कायगु आशा नं
काम तृष्णा हे यानाः दैगु खः । अथे जन्म कायगु,
पञ्चस्कन्ध दुःखं हानं जन्म ज्वीगु नं काम तृष्णा
यानाः हे खः ।

दाजु किजा, तताकेहेंपिति अंश इना
कायगुली ल्वापु ज्वीगु, छगू देशं मेगु देश नाप
लडाइ ज्वीगु, हिसा, खुँज्या, मिसस्त्यत् बलात्कार
यायगु, मखुगु खँ ह्लाइगु, अमलप्रदार्थ अय्लाः
त्वनेगु आदि थुपि फुकं काम तृष्णां यानाः ज्वीगु
खः ।

थौकह्य दाजु किजायात स्यायगु बा
भिक्षु यायगुतक नं ज्या जुया वःगु अंश कायगु
आशां खः । थव नं काम तृष्णाया कारण खः धैगु
स्पष्ट जू ।

भव तण्हा

भव धैगु पञ्चस्कन्धया उत्पत्ति व स्थिति
खः । (दयाच्वनीगु) हानं जन्मकया च्वनेगु आशा

यायगु हे भव तण्हा खः । थुकथं जन्मजन्मपतिकं
चाःहिला च्वनीह्वा आत्मा दु धकाः विश्वास यायगु
व न्ह्याबलें भौतिक सुख अनुभव याना च्वने दै
धैगु आशायात भव तण्हा धाइ ।

विभव तण्हा

भव धैगु हाकनं जन्म काइतिनि धैगु
आशा व विश्वास खः । विभव धैगु हानं जन्म
काइमखु धैगु धारणा व विश्वास खः । अथे धैगु
कपिन्त यवव दुःख जूसां ल्याःमदु, थःपि मोज याय,
म्वाना च्वत्तले जक मोज । सी धुनकि हानं जन्म
काइ मखु, फल भोग याय् माली मखु धकाः
लाकव पाकव सना ज्वीगुयात विभव तण्हा धाइ ।

बुद्ध धर्म अनुसार म्वाना च्वत्तलेयात थःत
नं परयात नं हित ज्वीगु, भि ज्वीगु ज्या यायमाः ।
भिगु ज्या याःसा सी धुःकाः नं भिगु नां च्वनी ।
रूप जक मदया वनी, वैगु नां तनी मखु । भिगु
ज्या याना थकूसा सकसिनं नां काइ, कीर्ति
च्वनी । मभिगु याना थकूसा मुल्याहा, चण्डाल
कोककनिना वनका धकाः ब्वःबीका च्वने माली ।
सिना वंगु जिलका धायका च्वने माली ।

दुःख समुदय धैगु अर्थात् दुःखया कारण
तृष्णा धैगु बाँलाक थ्वीका तय्माःगु खँ खः ।
दुःखया कारण मथुयाःहे अशान्ति जुया च्वंगु खः ।
बुद्धया दर्शन अध्ययन यायबलय् चतु आर्यसत्य
साब ग्यसुलाःगु ज्ञानया खँ धैगु सीदु । ध्वात्थें नं
शान्ति स्थापनाया लागी दुःखया कारण पत्ता
लगय् यायगु अत्यावश्यक खनेदु । साधारण
पारिवारिक जीवन सुखमय यायत नं थव समुदय
सत्य उपयोगी जू । ज्याय् खेले दु धैगु थ्वीका
कायगु उत्तम ज्वी । ★

अर्थ सहित त्रिरत्नया गुण व त्रिरत्न वन्दना

- भिक्षु अमृतामन्द

बुद्ध गुण व बुद्ध वन्दना

इतिपि सो भगवा अरहं = निम्न गुणं युक्त जुया विज्याकहा
छलपोल भगवान् अरहत् खः ।

सम्मासम्बुद्धो = सम्यक् सम्बुद्ध जुया विज्याकहा नं छलपोल
हे खः ।

विज्ञाचरण सम्पन्नो = विद्या व आचरणं सम्पन्न जुया
विज्याकहा नं छलपोल हे खः ।

सुगतो लोकविदू = भिगु लंप्वी विज्यानाः संसारया तत्व
सीका विज्याकहा नं छलपोल हे खः ।

अनुत्तरो पुरिसदभ्म सारथी = परम उत्तम जुयाः पुरुष
दमन यायृत सारथि जुयाः विज्याकहा नं छलपोल
हे खः ।

सत्था देव मनुस्सानं बुद्धो भगवा'ति = देव मनुष्यविनि
शास्ता जुयाः विज्याकहा छलपोल भगवान् बुद्ध
हे खः ।

नमो तस्स सम्मासम्बुद्धस्स = वसपोल सम्यक् सम्बुद्धयात
नमस्कार ।

ये च बुद्धा अतीता च, ये च बुद्धा अनागता = अतीतयापि
गुरुपि बुद्ध, बुद्ध अनागतया गुरुपि ।

पञ्चुप्पन्ना च ये बुद्धा, अहं वन्दामि सब्बदा = प्रत्युत्पन्नया
बुद्धपित नं याना वन्दना जि सदा ।

नत्थि मे सरणं अञ्जं, बुद्धो मे सरणं वरं = शरण जिगु महु
मेगु, बुद्ध हे खः शरण उत्तम ।

एतेन सच्च वज्जेन, होतु मे जय मञ्जलं = ध्व हे सत्य
वचन द्वारा, ज्वीमा मंगल सदा जिगु ।

उत्तमञ्जलं वन्देहं, पादपंसु वस्तमं = पालिया धू नं श्रेष्ठ
अंग, छचनं जि याये वन्दना ।

बुद्धे यो खलितो दोसो, बुद्धो खमतु तं ममं = यदि छु
दोष् दतः धाःसा, (हे बुद्ध !) क्षमा याना
विज्याहुं नहाँ ।

बुद्धं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि = जीवन काःचिद्ध
बुद्धयागु, वने जि शरण सर्वदा ।

धर्म गुण व धर्म वन्दना

स्वाक्षातो भगवता धम्मो = बांलाक कनातःगु भगवान्या
ध्व धर्म खः ।

सन्दिट्टिको अकालिको = थनया थनसं आःहे फलबीइगु ध्व
धर्म खः ।

एहि पस्तिको ओपनिको = थन वयाः सो नहाँ निर्वाणय्
यंकीगु ध्व धर्म खः ।

पञ्चतत्त्वे वेदिनब्बो विज्ञही'ति = थः थम्ह हे थ्वीके माःगु
ज्ञानिपिति ध्व धर्म खः ।

तमो तस्स नियानिकस्स धम्मस्स = नैर्याणिक व धर्मयात
नमस्कार ।

ये च धम्मा अतीता च, ये च धम्मा अनागता = अतीतयागु
गुगु धर्म, धर्म अनागतया गुगु ।

पच्चुप्पन्ना च ये धम्मा, अहं बन्दामि सब्बदा = प्रत्युत्पन्नया
धर्मयात न, याना बन्दना जि सदा ।

नत्थ मे सरणं अञ्जन, धम्मो मे सरणं वरं = शरण जिगु
मदु मेगु, धर्म हे खः शरण उत्तम ।

एतेन सच्च वज्जेन, होतु मे जय मङ्गलं = ध्व हे सत्य
वचनद्वारा, ज्वीमा मंगल सदा जिगु ।

उत्तमङ्गेन वन्देहं, धम्मच्च दुविधं वरं = निगु प्रकारं श्रेष्ठगु
व धर्मयात वन्दना ।

धम्मे यो खलितो दोसो, धम्मो खमतु तं मम = यदि छुं
दोष दत धाःसा, (हे धर्म !) क्षमायाना बिज्याहुँ
न्हाँ ।

धर्मं जीवितपरियन्तं सरणं गच्छामि = जीवन काँच्छ
धर्मयागु, वने जि शरण सर्वदा ।

संघ चुण व संघ वन्दना

सुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो = बांलाःगु लैँधी वनीपि
भगवान्या श्रावकपि खः ।

उजुपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो = तप्यंगु लैँधी वनीपि
भगवान्या श्रावकपि खः ।

बायपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो = सत्यया लैँधी वनीपि
भगवान्या श्रावकपि खः ।

सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो = गौरब तया वनीपि
भगवान्या श्रावकपि खः ।

यदिदं चतारि पुरिस युगानि, अहु पुरिस पुगला = गथेकि
प्यज्वल पुरुष अथवा च्याहा पुरुषपि खः ।

एस भगवतो सावकसङ्घो = ध्व हे भगवान्या श्रावक
संघपि खः ।

आहुनेय्यो पाहुनेय्यो = निस्तो यानाः पाहाँ याय् बहर्पि
वसपोलर्पि खः ।

इकिखणेय्यो अञ्जलिकरणीयो = दान बियाः नमस्कार याय्
बहर्पि वसपोलर्पि खः ।

अनुत्तरं पुञ्जवसेतं लोकस्सा'ति = लोकजनपिनि पुण्य पीगु
उत्तम बुँ न वसपोलर्पि खः ।

नमो तस्स अटारिय पुगल महासङ्घस्स = अष्ट पुद्गल व
महासंघयात नमस्कार ।

ये च सङ्घा अतीता च, ये च सङ्घा अनागता = अतीतयापि
गुपि संघ, संघ अनागतया गुपि ।

पच्चुप्पन्ना च ये सङ्घा, अहं बन्दामि सब्बदा = प्रत्युत्पन्नया
संघयात न, याना बन्दना जि सदा ।

नत्थ मे सरणं अञ्जन, सङ्घो मे सरणं वरं = शरण जिगु
मदु मेगु, संघ हे खः शरण उत्तम ।

एतेन सच्च वज्जेन, होतु मे जय मङ्गलं = ध्व हे सत्य
वचनद्वारा, ज्वीमा मंगल सदा जिगु ।

उत्तमङ्गेन वन्देहं, सङ्घच्च तिविधुत्तमं = स्वंगु प्रकारं श्रेष्ठगु
व संघयात वन्दना ।

सङ्घे यो खलितो दोसो, सङ्घो खमतु तं मम = यदि छुं
दोष दत धाःसा, (हे संघ !) क्षमायाना बिज्याहुँ
न्हाँ ।

सङ्घं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि = जीवन काँच्छ
संघयागु, वने जि शरण सर्वदा ।

मित्रा विज्याःह मित्रु

— प्रकाश —

सुथय् जवी धुंकल । शहर छगुर्लि चहल पहल
जवी धुंकल । मनूत न्ह्यु ख्वालं यःयःगु ज्याय् वनेगु सुर
यात । नसाज्वलं न्याःवःपि म्यूवःपि हूल हूल दय् धुंकल ।
गुम्हं हररं ह्लिलाः यःगु नुगःया खुसि प्वंका च्वन । गुम्हं
लय् लय् तायाः प्याखं हुहुं म्येहाला च्वन । भन्तेर्पि न
म्हासुगु चीवरं पुनाः भिक्षा विज्याय् धुंकल । सकलें
यःयःगु ज्याय् लिमलाका च्वन ।

छ्वेपाखे छगु फलचाय् छह्य कोरिह्य बुरा दुगु
सुनानं वास्ता मयाः । ह्लि सुलुहुं वैच्वंगु ह्लाय्, लाः प्यालां
वैच्वंगु म्हुतु, जाय्क पिचः दुगु मिखादुह्य व कोरि छ्वाय्
छ्याक्वय् ग्वाराचिना च्वन । ख्वाः छपाः जक मखु म्हछम्हं
छ्वग्गी धुंकल वया । छ्वग्गिनाः ति स्वात्यां वैच्वने धुंकल
वया । भुर्जि भुनाच्वन वया प्यखें । म्ह्यन्त थाय्यासय्
की दाय् धुंकल । मस्यु सामर्थ्यं हे मगुदुला वा थःम्हं हे
वास्ता मयाःगुला, न वं दाया च्वर्पि त्वं हतय् याः, न भुर्जि
छ्याना छ्वः । बांलाक सनेन मफु व, ऊ ऊ हाः । ह्लाय्
हे छ्वग्गिनाः नाया वैच्वंगुला, ह्लासं ह्लि वैच्वंगुला—
बांलाक छुतय्याय् थाकु । छ्वग्गिनाः ह्लि पिहां वैच्वंगुला,
म्हुतुं लाः पिहां वैच्वंगुला—बांलाक छुतय्याय् थाकु ।
पिचः जाय्क दुगु वैगु मिखा खुनु खःला व, खने खुनु दैगु
वःला उर्कि—बांलाक छुतय्याय् थाकु ।

सुनां वास्तायाइ व कोरियात ? ख्वैपिसं मखंपह

याना वनी; मखंपह मयाःपि घचानाः तापाकंनिसें मेगु लै
लिना वनी; भचा लिक्क वःपि सकलें नवःतायाः ह्लाय्
प्वाःतिना वनी । समाज व कोरिया लागी मखु । याकःचा
व कोरि । यःत उपेक्षा याःगुर्लि दुनें दुनें नुगः ख्वः व
कोरिया, तर म्हुतुं छुं पिज्वयके मफु ।

गनं कशा हःगुथें मस्यु, व कोरिया न्ह्याःने नं छगु
भाग भोजन दु । मफु मफु भोजन कयाः म्हुत्वी दिका
च्वन वं । थःगु न्ह्याःने सुं दं वःगु थें च्वनाः बुलुहुं छ्यै
लह्वन वं ।

वं खन छह्य भिक्षु दना च्वंगु वैन्ह्याःने । म्हासुगु
पांशुकूल चीवर पुनातःहा भिक्षु । ह्लाःती उलातःगु पात्र
ज्वना च्वंह्य भिक्षु । ख्वालय् छ्लकपटया चि छ्रिं मदु;
ख्वाः चक्कं । निम्बल, शान्त व विकारं मुक्तगु व भिक्षुया
न्ह्यु ख्वाः खनाः कोरिया ह्ला हे सिचुसे च्वंगु ताल । थःगु
दुःख वेदना ल्वःयन वया । कमसेकम समाजयापाखे
छ्वाय्यांसां वैत मनू धकाः भाःपिल धकाः व कोरि
लय् ताल । भिक्षाटन बिज्याःह्य व भिक्षुप्रति तःधंगु श्रद्धा
दत वैके । मफु मफु काचा काचां थःगु भोजनया छगु
भाग व भिक्षुया पात्रय् तैबिल । भोजनजक वन खैला व
पात्रय् ? व कोरिया लाः, ह्लि व घाः छ्वग्गिना च्वंगु ति
फुकं स्वालां कुहाँवन भोजनलिसें । पात्रय् ह्लापा हे भिक्षा
वःगु साःसागु भोजन नाप ल्वाक ज्यात । तर व भिक्षुया

सम्पादकयात्रीं

हनेवहहु सम्पादकजु,

कोगु समाजय् रूप, वसः व पहचह बांला गुली हे
मनूतसें अप्वः येकाच्चवंगु खने दु । खवाः बांलाःसा बानि
बांलाःसां ज्यू थें यानाः शील स्वभाव मस्वसे खालि रूप
जक स्वःज्वीर्पि अप्वः खने दु । रूप बांलात कि धन हे
मदुसां रूप हे धन कमाय् याय्फै, रूप हे मनूतय्त थःपाखे
साली, रूप हे मनूतय्त स्यंकाबी नं फु धकाः ज्वीर्पि नं दु ।
धनय् दुबय् जुयाः त्यःमत्यः याना ज्वीर्पि नं दु । वास्तवय्

माःगु शील स्वभाव खः । उकि युकथंया तुलनात्मक
धंगकथं शिक्षा दीक्षा दंगु व्यावहारिक लेख, बाखं-प्याखं
आदि आम धार्मिक पत्रिकाय् पिदंसा बांलाइला धकाः
आम लोकप्रिय पत्रिकायात थःत लगय् ज्यू खं न्हायना
चवना ।

शाकय बाबुरत्न “ब्रह्माणी”

यल

(२१ पृष्ठया ल्यंगु)

खवाः छु मजू, खवाः पाऊ मजू ।

कृन श्रद्धा वरय् जुल व कोरिया । युरु थुरु खाःगु
ल्लाःतं हाकनं छपे भोजन तैबिल । युगुपालय् भोजन नापं
धवगिनाः वातावाता चवंगु पर्तिया छकु टुक्रा नं टुक्रुक
कुतुंवन पात्रय् । भिक्षाकाय् धुंकाः व भिक्षु बुलुहुं पलाः
छिनाः छखेपाखे किचः दुथाय् वन । पात्रय् चवंगु भोजन

भपा बिज्यात । अथे हे मुसुहुं न्हांगु खवाः वसपोलया,
अथे हे चककंगु खवाः वसपोलया । न नयू खनाः घचाः
वसपोल, न खवाः हे कय्कुं ।

धात्यें धैर्यवान्हां खः वसपोल, धात्यें करुणावान्हां
खः वसपोल । मज्वीगु नं गये—वसपोल छहु अहंत् खः ।
वसपोल महाकाश्यप महास्थविर खः ।

बुद्धपुजा

- आनन्दमार्ति तुलाधर

वैचोना श्रीपि सकले थन
पुजा याय् त धकाः उह्य बुद्धया,
क्षणिक जूसां स्वच्छगु मनं
याय् नु पुजा थौं गौतमया ।

सुद्धगु मनं थन पुजा याय् गु खः सा
मा: गु मदु न्हैं जाकि, स्वां, धुं नं,
याय् नु श्रद्धां पुजा थौं वैत
शीलं जाः गु प्रज्ञा जोनाः ।

धाः गुला मदु न्हैं बुद्ध श्रीत
खः जि चः पुजा याः वा धकाः,
पुजाला जिमिगु थुलि हे भगवन्
भाः पाः चः मखु गुरु भाः पाः ।

उह्य पूज्य गुरुया शिक्षा व दीक्षा
याय् फय्मा स्मरण थोर सदां,
अले जुया वने फय्मा श्रीपि सकले
काय् मोक थव लोकय् जन्म सदां ।

आहाक्तिराम्भामसि
स्वयेल मासि

प्रिवेशक
 नेपाल लाइट सेटर
 इन्डोनेशिया काठमाडौं
 फोन १४१७४

बुरा ज्वीकाः भाषीण

- बेखारत्न शाक्य

आः जक फुतका भाःपी मफूत,
 धर्म घैगु जि सीके मफुत ।
 माँ-बौ मित्रं धाःगु जितः खः,
 धर्म-भावना दय्के माल ॥
 ह्लापा ह्लापा जि ज्ञान मखंका,
 लाको पाको सने जि लात ।
 मूखंया संगतय् लानाः जित,
 थुलि सास्ति नै चवने माल ॥
 आखिर जितः थाँ लुमन,
 बैसं गाःगु मखुत ।
 बैस गाःबले धर्मय् प्यंका,
 मोज याना चवने लात ॥
 सनेनं मफुत हालेनं मफुत,
 थुलिजक लुमंकाः वने जि ।
 काय् म्हाय्पिसं जितः लुमंका,
 तरय् याना जित बीला ?
 द्वंगु जिगु फुक थमा फोने,
 त्रिरत्नया शरणय् जि वने ॥

७६ ऐयूला थे

थाइलैण्डया विषये

१. उबलय् 'ड्रावती' धाइगु थौकह्य 'नाखों पाथोम' या शहरय् 'लाओस' (लावा) तसें राज्य याःगु इलय् थाइलैण्डय् (४३ B. C.) बुद्ध धर्मया प्रवेश जूगु खः ।
२. जुजु राम खम्हेड़ राज्यारोहण याःबलय् वैगु राज्यया दुने संस्थापित विश्वासया रूपय् बुद्ध धर्मयात मान्यता व्यूगु खः ।
३. अन ह्यसःदंनिसें आःतकं बुद्ध धर्म राज्य धर्मया रूपय् विकसित जुजु वैचंगु दु ।
४. अन येरवाद व महायानया रूपय् बुद्ध धर्मया निगू शाखा दु ।
५. थाइलैण्डयात 'बुद्ध धर्मया भूमि' धाइ ।
६. अनया जनतामध्ये ६४ प्रतिशत बौद्ध खः ।
७. अन द्वलंद्वः विहार, भिक्षुपि व श्रामणेरपि मुलुक छगुलि हे व्याना च्वंगु दु ।
८. थाइलैण्डय विहारयात 'वाट्' धाइ । 'वाट्' यात 'आराम' न धाइ । आराम धैगु 'आनन्द-भूमि' खः ।
९. ह्यापांगु बौद्ध-विहार 'वाट वेलुवन' अथवा 'वेलुवनाराम' खः गुगु बुद्धया इलय् हिन्दूस्थानय् दय्कूगु खः ।
१०. अन चिनियात व भियतनामीत च्वंचंगु निगू विहारत नं दु गुगुयात 'चीन निकाय' व 'आनाम निकाय' धाइ ।
११. अन 'चेतिय' वा 'चेदी' धैगु थाय् दु गन बुद्धया अस्थि व बुद्धया शिष्यपि तया जुजुपिगु अस्थित थुना तःगुया नाप बुद्ध धर्म सम्बन्धि लुमंके बहगु बस्तुत थुनातःगु दु ।
१२. अनया भिक्षुतसें साधारणतया सुथः ३ ता: इलय् दनाः द्यःतुयू मजूतले ध्यान याइ ।

जन्मदिया उपलक्षे आनन्दभूमियात तेजनारायण मानन्धर, लाय्कूसा पाखे

रु. १५।- चन्दा । २९-५-२०३८

WHAT IS THIS RELIGION ?

- K. Sri Dhammananda

MESSAGE FOR ALL

EVERY man must have a religion and that religion must be one which will appeal to the intellectual mind. Without a religion, man becomes a danger to society. Scientists and psychologists have widened our horizon but they have not given us a purpose in life. Only religion can do this. Man must therefore choose a rational and scientific religion according to his convictions. No one has the right to force another person to accept any religion. No one should exploit poverty, illiteracy or human emotional feelings to force others to accept a certain religion.

Man should be free to choose his own religion according to his liking and intellectual capacity. To follow a religion bindly without an understanding, would deprive the religion of its spiritual value. Human beings are not animals. They have intelligence and common-sense to differentiate between what is right and wrong. They can adapt themselves according to circumstances. They should therefore choose a religion that is logically sound and inspiring.

THE MIDDLE-WAY

The religion that is being introduced in this article is a scientific educational system

which was revealed to the world some twenty-five centuries ago, by a most enlightened and compassionate Teacher. This religion is also known as "Middle-way, righteous way of life, ethicophilosophical system and a religion of freedom and reason." It teaches us to do three main things; namely, "KEEP AWAY FROM BAD DEEDS, DO GOOD AND PURIFY THE MIND."

The moral conduct of the people plays a most important part in this religion. Its great Teacher once said, "My teaching is not to come and believe, but to come, see and practise." It encourages people to study its teaching fully and so allow them to use their own judgment to decide as to whether they should accept the teachings or otherwise. No one is asked to come and embrace this religion without first having an understanding of its teachings.

Superfluous rites and rituals have no real religious value of significance. There are no superstitious beliefs and practices or secret doctrines in this religion. Everything is open to the choice of followers who are at liberty to investigate the teachings and ask questions whenever they want to clear their doubts. According to the founder of this great religion, one should not believe anything merely because

a great sage has preached it or because it is traditionally accepted but one should use one's common sense and intelligence, and accept it only if it is worth while to do so.

This religion teaches that the noble eight-fold path which consists of Right Understanding, Right-thought, Right-speech, Right-action, Right-livelihood, Right-effort, Right-Mindfulness and Right Concentration as the unique middle way to get rid of the sufferings of life, to which all beings are subject in the course of wanderings in life.

This middle way is neither a metaphysical Path nor a ritualistic path; neither dogmatism

nor scepticism, neither self-indulgence nor self-mortification; neither eternalism nor nihilism, neither pessimism nor optimism; it is a path of Enlightenment a means of deliverance from suffering. This religion never teaches that human beings are suffering in this world today because of the sins committed by their ancestors; on the contrary every person carries with him or her his or her own merits or demerits individually. Man himself is solely responsible for his own pain or pleasure.

One who follows the Middle Path introduced by this religion will certainly find real peace and happiness.

(cont...)

DONATION

Kathmandu,

Some robes, slippers and umbrellas were donated to the Nepalese Bhikkhus in a ceremony held at Dharma Kirti Vihar, Nahaughal, by His Excellency U Sein Lwin, Minister For Home And Religious Affairs Of The Union Of Burma on behalf of Burma. Three Sets of Holy Tripitaka were presented by His Excellency Lwin for three Buddhist Libraries—The Lumbini International Buddhist Library which will be established in the future, the Ananda Kuti Vihar and the Dharma Kirti Vihar.

On that occasion His Excellency the Burmese Ambassador expressed his thought about the relation between Nepal and Burma. Venerable Bhikkhu Amritananda Mahathera of Ananda Kuti Vihar threw his idea on Buddhism that it is to be kept in one's mind—according to the realisation but it is not

that kind of religion which is to be followed blindly. Another speaker Mr. Lok Darshan Bajracharya, the chairman of the Lumbini Development Project, gave his opinion on Buddhism that it should not be minimised only among the lineage.

Hon'ble Education and Culture Minister Mr. Narayan Datta Bhatta expressed a delight for the beautiful chance of his participation in the ceremony from the chair and also he partook in the Buddha Puja as organised in the same ceremony.

The ceremony had began with the welcome speech of the Buddhist Nun Dhamma Vati the President of Dharma Kirti Buddhist Study Circle.

On the conclusion of the ceremony Mr. Prakash Bajracharya noted a Vote of thanks. Hon'ble R. P. Members and reputed religious persons were present in that ceremony.

सम्पादकीय

धर्म र बुद्ध

संसारमा नानाप्रकारका धर्म देखापरिशालेका छन् । सबका सब मानिस एक न एक धर्ममा अवलम्बित छन् । आपनो धर्म भनेपछि सबैले प्राण समान ठान्छन्, आत्मप्रतिष्ठाले फुलेर बस्छन् । आपनो भन्ने धारणाले सबैमा जशो गाडिसकेको छ । यो आपनो भन्ने धारणाले धर्मलाई सीमित पारिदिएको छ । यसबाट साम्प्रदायिकताको जग बस्नगयो । अनि धर्म मानिसको लागि हो, सबै प्राणीको लागि हो भन्ने विचार टुट्नगयो । यसले मानवमा विभेद ल्यायो, तेरो मेरोको भावना सृजना भयो । वास्तविकता नदीमा सेलायो ।

अर्कोतिर धर्ममा अन्धविश्वास पलायो । परम्परालाई नै धर्म मानेर समयानुसार विकृत भएर आएका परम्परालाई आपनो कर्तव्य ठानेर त्यसेलाई पालन गरी 'मेरो गोरुको बाह्र' टका' भनी अर्थहीन कुराको जिहीमा ढुब्नलाग्यो । एक अकलि आपसमा अनालोच्य टीकाटिष्पणी गरी झगडाको बोउ रोपी अहंभावको मदले मात्स्तेर मानव मानव बीच घृणा र द्वेष फैलाएर बेचैनी मोलेर रहन लागे । विध्वंशकारी वस्तुको सृजना गरेर अरूलाई तसर्तुनु नै आफू ठूलो हुनु हो भनी जान्ने सुन्ने भनाउँदाले 'अभिमान धर्म' ग्रहण गरे ।

यस्ता विविध प्रकारका धर्ममा आश्रित मानिसको व्यापीले संसारका मानिसहरू भय र

त्रासका बीच जीवन यापन गर्दै आपनो निहित स्वार्थमा मनभई आफू मात्र फुत्कने खालको पूर्ण स्वार्थयुक्त भावनामा व्यस्त रहे जुन सांसारिक मानव-समाजको लागि ठूलो खतरा भएको छ ।

यसरी विचार गर्दा धर्म एक अनुपयुक्त वस्तु जस्तो देखापर्न आएको छ । बास्तवमा हठधर्मले नै धर्मको दुरुपयोग गरी धर्मलाई नै बदनाम गरिदिएको छ । यस्तो बेलामा भगवान् बुद्धलाई सम्झने हो भने वास्तविक धर्मको मतलब छलेजिन्छ । शाक्यमुनि बुद्धका अनुसार चित्तशुद्ध गरी प्राणी मात्रप्रति कर्तव्य पालन गर्नु नै धर्म हो । अझ स्पष्ट गरी भन्ने हो भने प्राणी प्राणीका बीच अनि मानव मानवका बीच बलियो सम्बन्ध रहिरहनु नै धर्म हो । मैत्री, करुणा र सत्य धर्मका आधार हुन् । यिनै आधारमा दुइजनाका बीच हादिक सम्बन्ध स्थापित हुन्छ ।

बुद्धका अनुसार अहंकार, ईर्ष्या आदिलाई हटाएर चरित्र सुधार गर्दै लैजाने नै धर्म हो । भगवान् बुद्धले चरित्रलाई नै जोड दिएको छ । आधुनिक विद्वान्‌हरूले पनि यसलाई नकारेको छैन । अंग्रेजीमा एउटा भनाइ छ जुनलाई सबैले मान्यता दिइसकेको छ, त्यो हो—If wealth is lost, nothing is lost; if health is lost, something is lost and if character is lost everything is lost.

बुद्धको धर्म व्यावहारिक धर्म हो । व्यव-

हारमा आउन नसक्ने खालको कुनैपनि कुरालाई बुद्धले आदर्शको रूपमा लिएको छैन । उदाहरणको लागि यहाँ प्रस्तुत गर्न सकिन्छ कि भगवान् बुद्ध एकपटक कोशल जनपदको बेलुद्वार भन्ने गाउँमा जाँदा त्यहाँका ब्राह्मणहरूले गृहस्थ जीवन विताइ-रहेका गृहस्थीहरूले कुनप्रकारको धर्म अपनाउनुपर्छ भनी सोङ्गा बुद्धले जवाफ दिएका थिए कि मानिस जोसुकैलाई पनि सुख सुविधाका साथ बाँचिरहन मन लाग्छ, उनीहरू दुःख चाहैदैनन् । अनि आफ्नो शौख र स्वार्थमा अरूलाई पिट्ने मानिसलाई अरूले आफूलाई पिट्न आएको मन पर्दैन । यसैले मानिसले यस्तो धर्म पालन गर्नुपर्छ कि आफूलाई मन तपनै कुरा असुप्रति पनि गरिनुहुन्न यही नै यथार्थ धर्म हो । यो बुद्धको कुरालाई साधारण किसान होस् वा अशिक्षित नै होस् सबैले आत्मसात गरेर तुरन्त बुझ्न सक्छन् । बुझेको कुरा चाँडे पालन गर्न सकिन्छ । जुन व्यावहारिक छ त्यो अनुकरणीय हुन्छ र प्रभावकारी पनि हुन्छ । यस कुरालाई संस्कृतमा पनि पुष्टि दिइएको पाइन्छ, जस्तै—आत्मनि प्रतिकूलानि परेषां न समाचेरत् ।

आत्म उैपकार गर्नु मानिसको स्वभाव हो भने परोपकार गर्नु मानिसको विशेषता हो । मानिस सशक्त मात्र हुँदैन अशक्त पनि हुन्छन् । अशक्तप्रति जुन सेवा गरिन्छ त्यो परोपकार ठहरिन्छ । परोपकार विना मानिसमा सहभावना आउँदैन । सहभाव नभएमा जीवनमा विषमता आउँछ । विषम जीवन निरर्थक छ । समान जीवन नै मानिसको लक्ष्य हो । अतः परोपकार जीवनको मूल लक्ष्य हो । जीवनको मूल नै धर्म हो । अरूको लागि सुविधा पुऱ्डाउने परोपकारी काम नै धर्म भएकोले धर्मलाई बढाउनुपर्छ भनी

बुद्धले धर्मलाई बढाउने परोपकारी काम बताएका छन् जुन आजसम्मका प्रायः मानिसले गरिआएको छन् र त्यस कुरा अपनाउनेलाई धर्मतिमा भनिन्छ, जस्तै—

आराम रोपा बनरोपा ये जना सेतुकारका पर्पंच उदपानं च ये ददन्ति उपस्सयं तेसं दिवा च रत्तो च सदा पुञ्चं पवड्डति ।

अर्थात् मानिसको लागि आराम लिन बर्गेचा बनाइदिने, सुविधाको लागि वृक्षारोपन गर्ने, पानी पिउन र सिँचाई गर्नेको लागि इनार र कुवा खनाउने, बटुवाहरूको लागि बास बस्न पाटी पौवा बनाइदिने र पुल बनाइदिने गरेमा रातदिन धर्मको वृद्धि हुँदैआउँछ ।

फेरि, निर्वाण वा मोक्ष भनी मरेपछि प्राप्त हुने सुखसुविधालाई भगवान् बुद्धले कहिल्यै धर्म भनेनन् । वर्तमानको उन्नति र सुधारलाई नै बुद्धले जोड दिएका छन् । 'जस्तै—संदिठिको अकालिको' यहाँ गरेको कर्मको फल यही नै देखिन्छ । यो व्यावहारिकतालाई आजका विद्वान्-हरूले पनि मानेका छन्, जस्तै—Past is already past, future is always uncertain and present is the most important thing (time).

यसरी विचार गर्दा व्यावहारिकता नै धर्म हो र त्यस धर्मका प्रतिपादक बुद्ध नै व्यवहारी हुन् भन्ने प्रत्यक्ष हुन आउँछ । धर्म आफूखुशी ग्रहण गरिने बस्तु हो, करकापले हुने कुरा होइन । न त म आफू फलाना धर्माविलम्बी हो भन्दैमा हुने कुरा हो । धर्म त व्यवहारले थाहा लाग्ने कुरा हो । यो व्यवहारले नै निधो गरिने कुरा हो । हामीलाई लाग्छ सच्चा व्यवहारी नै सच्चा धर्म पालक हो र सच्चा धर्म पालनमा समर्थ नै बुद्ध हुन् । ◎

बीष्णु गतिविधि

मधु पूर्णिमा आनन्दकुटीमा

काठमाडौं। गत २०३८। २९ गते मधु पूर्णिमा अर्थात् भाद्र पूर्णिमाको दिन विहारमा स्वयम्भू स्थित आनन्दकुटी विहारमा स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन पछि भिक्षु मैत्रीले बुद्धगुण स्मरण गराउँदै बुद्धपुजा भनेको आ—आफ्ना कुबानि, कुसंस्कार र हटाई जीवन सुधार गर्नु हो तर बरदान लिनु हैन भन्ने कुरा स्पष्ट पार्नुभयो।

तत्पश्चात् प्रज्ञा विषयमा धर्मोपदेश गर्नुहुँदै भिक्षु अश्वघोषज्यूले भगवान् बुद्धको भनाइ अनुसार सर्वले ब्रह्मचर्य जीवन बिताउनु पछि भन्ने छैन तर गृहस्थाश्रममा बस्नेहरू सदाचारी भएमा सुगतिगामी बन्न सक्तछन् भन्नुहुँदै बुद्धकालीन घटना (वेनुद्वार सूत्र) को चर्चा गर्नुभयो।

भोजनोपरान्त परित्राण पाठ तथा धर्मदेशना गर्नुहुँदै भिक्षु कुमार काश्यपज्यूले विनय नीति (अनुशासन) बारे बुद्धकालीन परिस्थितीको विषयमा प्रकाश पार्नुभयो।

उक्त अवसरमा तीर्थनारायण मानन्धरले आनन्दकुटी दायक सभाको तफ्वाट बोल्नु हुँदै भन्नुभयो—थेरवादी बुद्ध शासनको मूल केन्द्रस्थान आनन्दकुटी विहारको संरक्षण गर्नु हामी दायकहरूको परम कर्तव्य हो। अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध जगतले नेपाललाई पुण्यक्षेत्र सम्झी नेवाल आउन आलेका छन्। यस आनन्दकुटीको दर्शन गर्न पनि उनिहरू आउँदछन्। विदेशी भिक्षुहरू २०१२५

जना बास गर्ने ठाउँ अभाव भएको हुनाले उपासकोपासिकाहरूको आधिक सहयोगबाट चार पाँच वटा कोठा तथा एउटा ठूलो शाला (Hall) यहाँ निर्माण गरेका छौं। अन्तमा वहाँले आगामी आश्वीन २९ गते थाई—नेपाल जनता हरूबाट कठिन महोत्सव हुने कुराको जानकारी दिनुहुँदै उक्त महोत्सवमा भाग लिई पुण्य संचय गर्न आह्वान गर्नुभयो।

थाई—नेपाल कठिन उत्सवमा सहभागी बनी
भोजनोपरान्त परित्राण पाठ तथा धर्मदेशना गर्नुहुँदै वहाँका परिवारको तफ्वाट जलपान, भोजन दान भए कै (यस) मधु पूर्णिमाको दिन साहिलामान तुलाधरज्यूले गर्नुभएको समाचार छ।

थाई—नेपाल कठिन उत्सवमा सहभागी बनी पुण्य संचय गर्नु हुन हार्दिक अनुरोध !

आनन्दकुटी विहार स्वयम्भूमा ब. स. २४२५ (15th. Oct. 1981) तदनुसार २०३८ आश्वीन २९ गते विहिवार थाई—नेपाल संयुक्त आयोजनामा वर्षावास समाप्ति कठिन उत्सव समारोह भव्य रूपमा हुँदैछ।

भिक्षु संघ तफ्वाट अध्यक्ष भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर उपासक तफ्वाट अध्यक्ष श्री लोकदर्शन बज्राचार्य उपाध्यक्षहरू श्री मणिहर्ष ज्योति र श्री लक्ष्मीदास मानन्धर कार्यकारिणी सदस्यहरू श्री कुलधर्मरत्न, श्री तीर्थनारायण,

श्री वेदानाराय, श्री गम्भीरमान, श्री न्हुचे बहादुर, श्री धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी तथा नेपाल बौद्ध परियति गणबहालका प्रतिनिधिहरू, श्री भाइकाजी, श्री प्रयागराजसि, श्री कनकमान, श्री शाक्यमुनि, श्री तुलसी नारायण र श्री साहु दीर्घमान, साधारण सदस्यहरू २३० जना छन् ।

सूचना

प्रश्नकर्ताहरूले प्रश्नको सार्व रु. १।— पठाउनु नभुल्नु होला ।

ग्राहक र लेखकहरूले चियमावली पढी दिन हुन अनुरोध गरिन्थे ।

— व्यवस्थापक

भोते धार्मिक कार्यक्रम

यस श्री सुमंगल बौद्ध संघया श्वःसाक्षं वंगु ५ आश्वीन २०३८ खुनु बनेपाया ध्यानकुटी विहारे बुद्धपूजा जुल ।

हापां सुमंगल विहारदा उपासक उपासिकापिनि- पाखे अरहं अरहं धैगु बुद्धगुण भ्ये हाला श्रोतागणया ध्यान आकर्षित याना विल ।

शील प्रार्थनां लिपा सुमंगल बौद्ध संघया उपसचिव श्री महेन्द्ररत्न शाक्यं बाय् अष्टमी वत्तिकं वेरवादी बौद्ध विहार व अनया उपासक उपासिकात् महसीकेत व धर्म प्रचार याय्गु मनसुवा उचना एव बुद्धपुजा न्याय्का च्वनागु खे न्ह्यायना विज्यात ।

अनंति ध्यानकुटीपाखे श्री केशवकाजी वैद्यं स्वागत याना धैरिल थुक्क्यं छनु वात्त मेनु वासे वना बुद्धपूजा व

धर्मदेशना कार्यक्रम दयकेगु साब बाला । थन न ध्यानकुटी बनेजुसेलि जिमिसं न बुद्ध व धर्म म्हसिल । जिमिगु भाग्यं थन ध्यानकुटी बनेजुल । एव विहारयापाखे कार्भेव्यापी चैत्यपूजा न्याय्का बुद्ध धर्मया प्रचार ज्या जुल । थुक्कियाना बुद्ध छम्ह नेपालय जन्म जूम्ह खः धैगु व बुद्ध धर्म अध्ययन याय् माःगु खः धैर्ये महसूस जूगु दु ।

भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरं बुद्ध गुण लुमकेबिया ख्युसे च्वथाय् मत च्याका अन्धकार मदया वनीर्ये थुक्य बुद्धपूजा व धर्मदेशना याना ज्ञानया मतच्याका अविद्यारूपी अन्धकार हटे जुया बनेफु धैगु खे न्ह्यायना विज्यात ।

श्री सुमंगल बौद्ध संघया उपाध्यक्ष श्री रामकाजी उपासक भिभिगु ज्यायाना बुद्धशासन चिरस्थायी ज्वीगुली गुहाली बी फ्यमा धैगु प्रार्थना याना विज्यात ।

भिक्षु अश्रघोषं धर्मदेशना याय् धुंका उक्त बौद्ध संघया अध्यक्ष श्री बहादुर शाक्यं धर्मपूजा याना विज्यात ।

सकसितं ध्यानकुटीपाखे जलपान व भोजन याकुगु समाचार दु । श्री सुमंगल विहारया उपासक उपासिकापिसं दां ३१०।— ध्यानकुटी विहारयात चन्दा तैथकुगु समाचार दु ।

थव्यां ह्वापायागु बाय् अष्टमीबले उक्त संघपाखे ठिमी पाती विहारे बुद्धपूजा याना अन विहारे प.खा दनेत ८१२।४५ दां चन्दा व श्रीमती वेतीमाया पुल्चोकं सिमेन्ट (२) निबोरा ब्यूगु समाचार दु ।

धर्मदेशना

भोतया ध्यानकुटी विहारे वर्षावास स्वलायकं शनिवारपतिकं बायं कना विज्यापि भिक्षुपि— अश्रघोष, कुमार काशयप, सुशोभन, गुणघोष, मैत्री, बोधिसेत व अनगारिका धम्मवती ।

न्हूगु बुद्धविहारेन बुद्ध गुण स्मरण

भृकुटीमण्डपस्थित न्हूगु बुद्धविहारे भिक्षु सुमंगल व
उपासक उपासिकापि मुना गुंला लच्छियंकं बुद्ध गुण स्मरण
व धर्मदेशनाया कार्यकर्म जूगु समाचार दु ।

आनन्दकुटी जीर्णोधार्यात् चत्वा

श्री द्वारिका प्रसाद मानन्धर	११२८।-
बीरगंजया आदर्शनगर	५१।-
श्री रामशकर, शंकर होटेल	१५१।-
श्री कुलधर्मरत्न तुलाधर	५३२।९५

कठिन उत्सव

आश्वीन २८ गते शाकर्यसिंह विहार यल	
आश्वीन २९ गते आनन्दकुटी विहार ये	
कातिक १ गते श्रीघः विहार ये	
" २ गते ध्यानकुटी विहार भोँत	
" ७ गते गणमहाविहार ये	
" ८ गते सुदूरशंन विहार भोँत	

खास्ती बुद्धपूजा

धर्मकीर्ति विहारया ग्रःसाले अच्चल अच्चल थ्यंक
धर्मप्रचार कार्यक्रम जवना जुयाच्चवंगु बुद्धपूजा वंगु २०३८
आश्वीन १० गते खुनु खास्ती (बौद्ध) बुद्धगुण स्मरण व
धर्मदेशना पुण्यकार्यं सम्पन्न जूगु समाचार दु ।

सूचं

प्रश्न नेवा भासं च्वै है दीसां ज्यू । खै स्पष्ट
ज्वीमाः । खै स्पष्ट मजूगु प्रश्नया लिसः वै मखु ।

— व्यवस्थापक

भूल सुधार

वर्ष ९ अंक ४ आनन्दभूमिया बौद्ध गतिविधिस
नेपाल विपस्सना केन्द्रगुठी समाचारे श्री द्वारिका प्रसाद
मानन्धर ज्वीमाथाय् द्वारिका दास जुयाच्चवंगुयात् सचेयाना
ब्वनादिसँ ।

ये या छगू जक बुद्ध, बुद्धधर्म व बौद्ध दर्शन सम्बन्धि
विषय ढवने कनेथा कक्षा संचालन जुया च्चवंगुलि
थःवं थः मचातय्त परियत्ति शिक्षाया ज्ञान
बिया दुःखं मुक्त ज्वीत कुतः यानादिसँ !

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा, गणमहाविहार ये
कक्षा प्रत्येक शनिबार सुथसिया द बजेनिसे

पोसिलो, स्वादिलो र रसिलो कृष्ण पाउरोटीका विभिन्न परिकार

★ केक ★ पफ ★ वर्थ डे केक ★ डोनट ★
 ★ क्रिस्म रोल ★ पेस्ट्री ★ कुकिज ★
 ★ ब्राउन ब्रेड ★ जर्मन ब्रेड ★ प्रेस्च ब्रेड ★
 ★ बने ★

रथरि थरिका अरु चीजहरू उपलब्ध छन्

कृष्ण पाउरोटी प्राप्ति०

क्रमलपोखरी, काठमाडौं

थाई-नेपाल कठिन उत्सव

आनन्दकुटी विहारे (स्वयम्भू) बु. सं. २५२५ अर्थात् बि. सं. २०३८ आश्वीन २६ गते
विहिवारखुनु थाई-नेपाल कठिन उत्सवे भाग क्याः पुण्य संचय याना दिसँ ।

कार्यक्रम—सुधे ६.३० बजे दरबार मार्ग थाई वायु सेवा अफिसे मुनेगु ।

ठिक ७.०० बजे चीवर यात्रा शुरु ज्वी । यात्राया लैपु—दरबार मार्ग, कमलाढी,
असं, जनवाहा, किलागः, डल्लु, भुइस्यः, आनन्दकुटी ।

आनन्दकुटी विहारे ठिक ६.०० बजे कठिन चीवर दान । थाई एरवेजया स्थानीय
प्रवन्धक व कठिन चीवरया दाता प्रशर्ते उङ्ग-ओलन पाखें सम्पन्न ज्वीगु उगु कठिन पुजाय
भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर पाखें शील प्रदान ज्वी । उगु पुजाय भिक्षु अमृतानन्द पाखें
कठिनानुमोदन धर्मदेशना ज्वीगु हु ।

THAI-NEPAL KATHEEN

A grand *Katheen* is going to be held at Wat Anand Kuti, Swayambhu, on 15th. October 1981 (Thursday) which will be organized by Thai buddhists in collaboration of buddhists of Nepal.

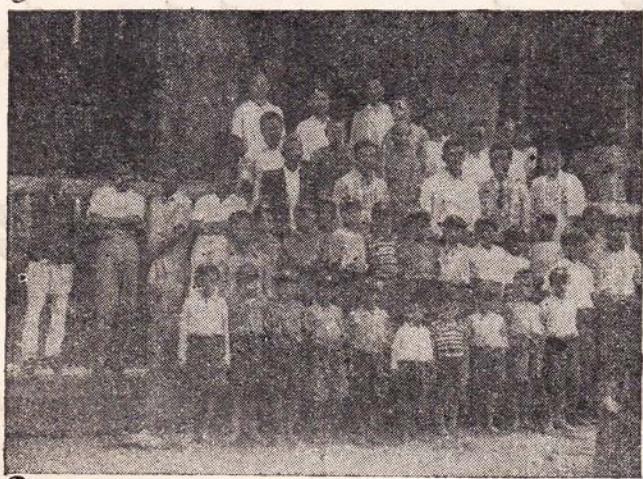
According to the programme, a colourful Procession will carry the *Katheen Cheevar* (robe) to be donated to Wat Anand Kuti. The gathering place for the procession is at Darbar Marg, in front of Thai International Airways Office. The procession will start at 7.00 A. M. and will follow the following route—Darbar Marg, Kamalachhi, Ason, Machhendra Bahal, Kilagal, Nardevi, Dalloo, Wat Ananda Kuti.

The function of *Katheen* will be held at Wat Ananda Kuti at 9.00 A. M. At that function the *Katheen Cheevar* will be donated to the Bikkhu Sangha of Nepal by Mr. Prasert Ung-Olan, the District Manager of Thai International Kathmandu. Ven'ble Amritananda Mahathera will express the acceptance of the donation in speech.

To make the *Katheen* successful, an executive body has been organized among Thai buddhists under the chairmanship of Ven'ble Phra Dharma Dheer Raj Mahamuni, Wat Paknam, Bangkok (from monks side) and Mr. Prasert Ung-Olan (from laymen side). A working Committee has also been erected, including Mr. Sawat Inpongnuwat, the Thai Station manager. It is to be noted that Mr. Sawat was the organizer of *Katheen* held at Patan 2 years ago. There are 150 Committee members including Royal Thai Ambassador to Nepal and Thai manager in different Countries.

A collaborating Committee of 250 members has also been organized among Nepali buddhists. The chairmen of that Committee include Ven'ble Pragyananda Mahathera (from monks side) and Mr. Lok Darshan Bajracharya (from laymen side).

सम्राट अशोकले कर्लिंग युद्ध ढेत्रमा
 शस्त्र त्याग गरेर शान्ति र सेवाको संघर्ष गर्न
 प्रतिज्ञा गनु' भएको

शुभ विजया दशमीको उपलब्धमा शुभ कामना

आनन्दकुटी विद्यापीठ
 आनन्दकुटी कन्या विद्यापीठ

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन : १११६३, १२४६६, १६१६३

Thai Jumbos look great.

Thai Jumbos work hard.

The Jumbos are coming.

Thai Jumbos are friendly.

Thai Jumbos are comfy.

Thai Jumbos are quick.

SMOOTH AS SILK. NOW IN JUMBO SIZE.

For Information and Reservation

Please Call - 13565

- 14387

or Your Travel Agents

 Thai
Smooth as silk